Büyük Muasırlar

Yazan: W. Churchill

İngiltere Başvekili

23

Boris Savinkov

Nihayet ona bir faaliyet sahası açılmıştı

Gönderildiği asi alayı sür'atle yola getirerek ateş hattına göndermeğe muvaffak oldu

Namı müstearla yazdığı «Solgun beygir» adlı eserinde Savinkov; M. de Plehve ve Grandük Serge'in katillerinde oynadığı rolü hayvani bir sadakatle anlatmaktadır. Bizzat riyaset ettiği kadınlı erkekli küçük nihilist bir grupun gündelik hayatlarını, kullandıkları usulleri ve psikolojisini ve müthiş heyecan verici maceralarını o kadar ince teferrüatına kadar anlatmaktadır ki bütün bunların hakiki sahneler olduğuna asla şüphe edilemez.

Bu cani grup, büyük bir şahsiyeti öldürmek için altı ay mütemadiyen suikasd tertibile meşgul olmuştur. Cebinde Lord Landsdowne tarafından imzalı bir pasaportla bir İngiliz tebaası olarak N. şehrine girdiği dakikadan itibaren, masanın altında saklı bulunan 3 kilo dinamitle «Vali»yi ve maiyyetinden üç kişiyi nasıl berhava ettiğini ve onların cesedlerinin nasıl parça parça olduğunu ve müteakiben birkaç kişinin de intihar ettiğini öyle inceden inceye tasvir etmektedir ki bunların hakiki vak'alar olduğuna muhakkak nazarile bakabiliriz.

Savinkov'un kitabında tethişçilerle nihilist merkez komitesinin Avrupa merkezlerinde ve Amerikada gizli faaliyetlerine ve bunların birbirlerile olan münasebetlerine dair fevkalâde tenvir edici ve heyecan verici tafsilât verilmektedir.

Bana bizzat: «— Nazır efendi; ben onları iyi tanırım, Lenin ve Trotzky'yi; ikisini de çok iyi tanırım! Biz senelerce elele Rusyanın istihlâsı için çalıştık. Fakat şimdi onlar, Rusyayı her zamankinden daha ziyade esir ettiler» demiştir.

Savinkov'un Çar aleyhine tekbaşına açtığı mücadele ile Lenin aleyhine açtığı ikinci mücadele arasında çok kısa, fakat çok şayanı dikkat bir fasıla geçmiştir. Büyük Harbin zuhuru Savinkov ve ihtilâl arkadaşı Bourtzev için aynı gayelerin istihsali bakımından emsalsiz bir fırsat olarak telâkki edildi. Müttefiklerin davasına her ikisi de hürriyet ve demokrasi namına büyük ümidler bağlamışlardı. Savinkov'un kalbi, garbın liberal milletlerile birlikte hürriyete karşı sonsuz bir aşkla çarpıyordu. Fakat bir Rus olarak vatanperverlik hisleri onu senelerce birlikte çalıştığı semitik beynelmilelciden ayrılmağa zorlayordu. Çar idaresi altında bile Bourtzev, Rusyaya çağırılmış ve derhal milli müdafaa işlerinde istihdamına cevaz verilmişti. Savinkov Rusyaya ihtilâl esnasında avdet etmişti. 1917 haziranında Rusyaya avdetinde Harbiye Nazırı bulunan Kerensky tarafından Galiçya cephesindeki 7 nci orduya siyasî komiser olarak tayin edilmişti. Askerler isyan halinde bulunuyorlardı. Alman ve Avusturya ajanları bütün kumanda heyeti arasına bile bolşevizmin zehirli tohumlarını saçmaya muvaffak olmuşlardı. Ordudan idam cezası kaldırıldığı için işler büsbütün alevleniyordu. Birkaç Rus alayı isyan ederek zabitlerini öldürmüşlerdi. Orduda disiplin ve teşkilât namile bir şey kalmamıştı. Teçhizat, malzeme ve cepane noksanı ise müthişti. Düşman da bir taraftan cepheyi yarmak teşebbüsile uğraşmakta idi.

İşte bu, Savinkov için kendini gösterecek müthiş bir fırsattı. Bu yandan onu tahtie edecek bir ihtilâlci, ne de sadık bir ordu zabiti zuhur edip onun zafere ulaşmak hususundaki derin imanından şüphe edebilirdi. Savinkov işte böyle bir azim ve aşkla işe sarılmıştı. Şurası da var ki, Karl Marx'ın nazariyelerini, politika felsefesi ve derin vukufile cerhedecek, bu nazariyeleri sıfıra indirecek derecede kudrete malik bir başkası daha bulunamazdı. İşte böyle müthiş şartlar altında dahi, daha dün zabitlerini katletmiş Rus alaylarını belinde tek bir tabanca, tekbaşına ziyaret edip neferler arasında saatlerce kalarak komünizmi onların nazarında takbih ettirecek nasihatlerde bulunan hep Savinkov'du. Onları tekrar vazifelerine başlatan ve hatta bazı fırsatlarda, sadakat ibraz eden cüzütamları ifsad için gönderilen fesadcıları; bütün alayın gözü önünde tabanca ile teker teker yere deviren hep bu Savinkov'du.

Bir organizatör olarak sonsuz kudreti ona, idarî bünyeyi tedavi hususunda da yardımcı oluyordu. Aradan geçen bir ay zarfında kumanda heyeti de dahil, Galiçya cephesindeki 7 nci Rus ordusuna öyle bir manevî kudret aşılamış bulunuyordu ki haziranda isyan eden bu ordu temmuzda taarruza geçiyor ve Brzezany zaferini kazanıyordu.

Savinkov'un bu kudreti ve liyakati karşısında, Kerenksy kendisini cenubu garbî orduları grupu başkomiserliğine tayin etmişti. Bu grup o zaman General Gutor tarafından kumanda edilmekte idi. Savinkov'un vazifeye başlamak üzere mahallî memuriyetine gitmesile birlikte Tarnapol'da (temmuz 16 - 19 1917) Almanların cepheyi yarmaları bir oldu. Askeri mağlûbiyeti, binlerce askerin düşmana iltihakı takib ediyordu. Sivil halk arasına da sirayet eden isyan hareketi bastırılamıyacak bir hal almış gibiydi. Savinkov'un teklifi üzerine General Gutor azlolunarak yerine General Kornilov tayin olunmuştu.

Fakat artık Rus tarihinin sansızlık devresi de başgöstermişti. Savinkov zannediyordu ki General Kornilov kendi karakterinde bir insandı ve hiç bir endişeye ve korkuya kapılmıyarak memleketi ve Rus ordusunu kurtarmak için hiç bir zecrî hareketten ve disiplin temini için en büyük tedbirlerden ise başlayacaktı. Esasen artık kat'î ve zecrî hareket zamanı da gelmişti. Ordu tam manasile disiplin altına alınacaktı. Vaziyet umduğu gibi çıkmadı denemez.

Savinkov ve Kornilov orduda idam cezalarının; korkaklık, düşmana iltihak ve casusluk gibi suçların ölüm cezasına çarptırılmasını taleb ettiler. Vaziyetin başka hal çarelerile ıslah edilmesine de imkân yoktu. Böylece Kerensky tarafından tasvib olunacak bu taleb belki de memleketi kurtaracak, ve bolşevizmin kökleşmesinin ilelebed önüne geçecekti. Savinkov'la Kornilov bu taleblerinde Kerensky'den muzaffer görmüş olsalardı muzafferiyet kabil, ve belki de Rus davası kurtulmuş olacaktı. Eğer bu üç kişi bu meselede uyuşabilmiş olsalardı, belki de tarihin seyri değişecekti.

(Arkası var)

Konyada hayat pahalılığı

Konya (Hususi) — Konyada hemen yirmi beş senedenberi görülmemiş bir pahalılık var. 939 yılının kışında bir çırpıda beş yüz bin kasablık hayvanı ölen Konyada bugün koyun etinin kilosu elli kuruşa satılıyor. İkinci nevi ekmeğin kilosu da on iki kuruş 30 paradır. Konyada altı milyondan fazla kasablık hayvan yaşadığı ve konyanın Türkiyede bir hububat ambarı vaziyetinde bulunduğu gözönüne getirilirse, bu pahalılığın makul ve meşru sebebleri bulunamaz. Fakat buna rağmen hakikat budur ve rubu asırdanberi vasati olarak okkası yirmi beş kuruşu geçmemiş olan etin kilosu 55 ve okkası yedi buçuk kuruşu geçmemiş olan ekmeğin kilosu 12 kuruş 30 paradır. Anadoluda alışveriş esası et ve ekmek rayicine göre tanzim olunur. Esas et ve ekmek olunca diğer maddeler satışının da nasıl bir kaç misli fırlamış olacağını tahmin eylemekte hiç bir güçlük yoktur. Bereket versin Konya halkı hesablı ve muktesiddir. Fırınlarda kilosu 12 kuruş 30 paraya satılan ekmeği o, üç dört kuruşa mal etmiştir. Etin kilosunu 10 - 15 kuruşa getirmezse rahat edemez. Ekmeğini vaktile ucuz ucuz aldığı buğdayı değirmende üğütüp un haline getirerek evinde yapar. Koyunların 3 - 4 liraya satıldığı zamandan hazırlanmış bir iki gaz tenekesi kavurması da daima bulunur. Giyecek maddeler fiatı istediği kadar fırlasın. O, mevcudile idare etmesini bilen akıllı insandır. Demek ki, bu pahalılık yerli halkı müteessir etmiyor. Bu pahalılığı duyan, bu pahalılık karşısında acze düşen yabancılar, bir kelime ile memurlardır.

Halkevlerinin kuruluş yıldönümü

23 şubatta Başvekilimiz mühim bir nutuk söyliyecek

Halkevlerinin kuruluş yıldönümü 23 şubat pazar günü merasimle kutlulanacaktır.

Halkevleri, 932 senesi şubatının 19 unde, Halk Partisinin birer kültür ocağı olarak tesis edilmişti. Kuruluş yıldönümü, her sene 19 şubatı takib eden ilk pazar günü kutlanmaktadır. Bu sene yapılacak merasime aid program hazırlanmıştır.

Pazar günü saat 14,45 te Başvekilimiz doktor Refik Saydam, Ankara Halkevinde bir nutuk söyliyerek merasimi açacaktır. Başvekilin nutkunu müteakib memleketin her tarafında Halkevlerinde ve Halk Odalarında programa göre merasime başlanacaktır.

Halen memleketimizde 379 Halkevi, 141 Halk Odası faaliyette bulunmaktadır. Halkevlerinin 63 ü vilâyet, 222 si kaza merkezlerinde ve 30 u da köylerdedir. Halk Odalarının ise 58 i kaza merkezlerinde, mütebakisi nahiye ve köylerdedir. 93 kazada Halkevi ve Halk Odası teşkilâtı bulunmamaktadır.

Bu sene Kayseride Pınarbaşı, Kocaelide Hereke, Kastamonuda Daday, Kırşehir Vilâyetinde de Mucur kazalarında olmak üzere, dört Halkevi açılacaktır.

Ayrıca Afyonda 1, Amasyada 3, Ankarada 2, Aydında 1, Bingölde 1, Çanakkalede 1, Çoruhta 1, Çorumda 2, Denizlide 6, Erzincanda 1, Erzurumda 6, Eskişehirde 1, Giresunda 6, Hatayda 1, İspartada 2, İzmirde 2, Kastamonuda 1, Kocaelide 2, Malatyada 2, Muğlada 1, İstanbulda 4 Halk Odası açılacaktır. Bu suretle yeni faaliyete geçecek Halk Odalarının yekûnu 59 dur. İstanbul Vilâyetinde açılacak Halk Odaları Silivri, Beykoz, Çatalca ve Heybeli adadadır.

Eminönü Halkevi tarafından hazırlanan programa göre, pazar günü saat 14,45 te Basvekil Refik Saydamın nutkunu müteakib, İstanbul Parti başkanı Reşad Mimaroğlu toplantıyı açacaktır. Bundan sonra Halkevi başkanı Yavuz Abadan Halkevinin faaliyet ve gayeleri hakkında bir konferans verecektir. Bunu Halkevi orkestrasının konseri takib edecektir.

Gece de Meliha Avni Sözen gene bu mevzu üzerinde bir konferans verecek, Evin temsil kolu tarafından iki piyes temsil edilecektir.

Bir kereste tüccarı mahkûm oldu

Geçenlerde sorgu hâkimliğince tevkif edilen kereste tüccarı Mihalın mevkufen muhakemesi, İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesinde bitmiştir. Mahkeme, Mihalın bir banka ile aralarındaki mukaveleye göre muayyen müddette muayyen fiatla vereceği kereste alım satımında, son safhada millî korunma kanununa muhalif harekete teşebbüs ettiğini sabit görmüştür. Mihalın on beş gün hapsedilmesi, mağazasının on beş gün kapatılması ve hapis müddetini mevkufen geçirdiğinden serbest bırakılması, karar altına alınmıştır.

***

Yenibaharın zincirleme yolile fiatı yükseltildiği noktasından baharatçı Manoel, Cemal ve Sıtkı, millî korunma kanununa göre, tevkif edilmişlerdi. İstanbul ikinci asliye ceza mahkemesi, bu muhakemeye devamla bazı tetkikat için muhakemeyi başka güne bırakmıştır. Diğer taraftan, Manoel beş yüz, Cemal ve Sıdkı üçer yüz lira kefaletle tahliye olunmuşlardır.

Şehir ve Memleket Haberleri

Sevgilisinin evine nasıl girmiş?

Garib bir dava dün Ağırcezada karara bağlandı

Hasan isminde bir genc, bir müddet tanıştığı Necibenin kendisinden yüz çevirmesi, kendisini artık evine sokmaması üzerine bir çare düşünmüş. Evin civarındaki bakkal Kostiye giderek «seni Necibe istiyor, hem de çabuk...» demiştir. Bakkal Kosti kapıyı çalmış, Necibe pencereden bakmış, bakkalı görünce inip kapıyı açmış. Bu aralık, sokağın köşesinden çıkarak bakkalın arkasına saklanan Hasan, içeriye girmiş ve kapıyı kapatmış, Necibenin mümanaatına rağmen yukarı kata çıkmış. Arada geçen kavga sonunda, Necibenin sevgisinden ümidini kesen Hasan, ona hediye ettiği on beş lira kıymetinde altın bileziği, kızın bileğinden çekip almış ve evden uzaklaşmış.

İstanbul birinci ağırceza mahkemesi, bileziği bu yolda almak ve mesken masuniyetini bozmaktan, Hasanın bir ay, beş gün hapsini, bir buçuk ay emniyet nezaretinde bulundurulmasını ve ancak, cezanın tecilini kararlaştırmıştır.

ŞEHİR İŞLERİ

Bozuk gıda maddeleri

940 senesi zarfında yapılan sıhhî kontrollarda 1000 kadar gıda maddesi nümunesi alınmış, yapılan tahlillerde bunların 146 tanesi kabili ekil olmadığı anlaşılmıştır. İkinci kânun ayında muayene için alınan 333 yumurtadan 18 i bozuk çıkmıştır.

Profesör Prost ders veriyor

Şehricilik mütehassısı Prost, memleketimizde kaldığı müddet zarfında Güzel San'atlar Akademisi mimari şubesinde şehircilik dersi verecektir. Profesör, Akademide ilk dersini vermiş ve dersi müteakiben talebeye hibaten ihtisaslarını şu suretle ifade etmiştir:

«— Ciddiyetiniz ve dersime karşı gösterdiğiniz alâka beni çok mütehassis etti. Size ders vermekten büyük zevk duyuyorum.»

Tramvaydan atlıyanlar

Polis altıncı şube memurları, dün şehrin muhtelif semtlerinde hareket halinde bulunan tramvaylara atlamak istiyen 49 kişiyi cezalandırmıştır. Bundan başka 11 esnafın sattığı gıda maddeleri de görülen lüzum üzerine tahlilhaneye gönderilmiştir.

Keresteciler - Eyüb otobüs seferleri

Kerestecilerle Eyüb arasında otobüs işletilmesi, Halic vapurlarındaki yolcu nakliyatını azaltmaktadır. Otobüs ihtiyacı gözönünde tutularak bu hatta işliyen otobüslerden bir kısmının Balat - Çarşamba yolunu takiben Eyübe işlemeleri ve tasarruf edilecek 10 otobüsün de mevsim dolayısile sayfiye yerlerine tahsisi kararlaşmıştır.

Halkın dilekleri

Parti kaza kongrelerindeki halk dileklerinden tatbiki imkân dahilinde olanların hemen tatbikile neticesinin 1 mayısa kadar Parti başkanlığına bildirilmesi lüzumu alâkadarlara tebliğ edilmiştir.

Kahveden dönerken soymuşlar

İbrahim adlı biri, bir gece kahveden evine dönerken Kemal ve Ziya adlı iki genc karşısına çıkmış, 95 kuruş parasını ve şapkasını almışlardır. İstanbul birinci ağırceza mahkemesi, Kemalin 15 ve Ziyanın 25 gün hapislerine, ancak cezalarının teciline karar vermiştir.

7 eroinci

Zabıta dün yeni zehir kaçakçıları yakaladı

Zabıta dün ikisi Beyoğlunda ve beşi İstanbulda olmak üzere yedi eroin ve esrar satıcısı yakalamıştır. Kurtuluşta Bozkurd caddesinde 216 numarada oturan Sava Gavrilidisin eroin sattığı haber alınmış ve suç üstünde yakalanan Gavrilidisin üzerinde 17 paket eroin bulunmuştur.

Gavrilidis, eroini daha geniş mikyasta satış yapan ve Yenişehirde Suyolu sokağında oturan sabıkalı eroin satıcısı Hıranttan aldığını söylemiştir. Anî yapılan bir baskın neticesinde Hırantın evinde 50 gram kadar eroin bulunmuştur.

Lâlelide Çukurçeşme mahallesinde oturan sabıkalı Hasan ile metresi Hatice de esrar satarlarken yakalanmışlardır. Üzerlerinde 50 gram kadar esrar çıkmıştır.

Bunların esrar aldıkları sabıkalı esrar satıcılarından arabacı Kâzım da yakalanmıştır.

Bunlardan başka Küçükpazarda Nusret Güler ve Aksarayda Salim adlarında iki eroin satıcısı cürüm üzerinde yakalanmışlardır.

Bunların hepsi haklarında tanzim edilen evrakla birlikte adliyeye teslim edilmişlerdir.

Eroinci Ziyanın ortakları

Meşhur sabıkalı eroincilerden Ziyanın Tarlabaşı Çatıkkaş sokağındaki evinde eroin imal ederken öldüğünü yaşmıştık. Bu sabıkalı ile beraber çalışan karısı Anna da yakalanmıştır. Bundan başka Ziya ile beraber eroin imali isinde çalışan Kenan adında biri de dün Mecidiyeköyündeki evinde yakalanmıştır.

Ziya ile beraber çalıştığı zannedilen bazı kimseler hakkında da tahkikat yapılmaktadır.

Kısa Haberler

★ İstinye - Bebek yolundaki istimlâk muameleleri bitmek üzere olduğundan bu yoldaki inşaat yakında ikmal edilecektir.

★ İsatnbul, İzmir ve Mersinden 2,800 000 liralık tohumun ihracı için müsaade verilmiştir.

★ Mıntaka Ticaret müdürü Said Rauf Sarper, Ticaret Vekâletile temasta bulunmak üzere bu akşam Ankaraya gidecektir. Mıntaka Ticaret müdürünün bu seyahatinin bilhassa ithalât maddelerinin tevziatı işlerile alâkalı bulunduğu anlaşılmaktadır.

★ Hava Kurumu azasının yekdiğerini tanımaları için bir tanışma rozeti ihdas edilmiştir.

★ Belediye Hıfzıssıhha müşaviri Zeki Ural şehrin sıhhî müessesatına aid bazı hususat hakkında Sıhhiye Vekâletile temas etmek üzere Ankaraya gitmiştir.

★ On senenin Belediye faaliyetini göstermek üzere Beyazıd İnkılâb müzesinde açılacak sergisinin hazırlıkları devam etmektedir. Bu sergisinin ay sonuna kadar açılacağı umulmaktadır.

★ Şehir Meclisinin bundan evvelki içtimaında Hava Kurumuna yardım olmak üzere nakil vasıtalarına on para zam icrası teklif edilmiş ve bu teklif Dahiliye Vekâletine arzolunmuştu. Kanun mevzuu olan bu teklif için Dahiliye Vekâleti bir lâyiha hazırlamaktadır.

Büyük ikramiyeyi kazananlar

Milli Piyangonun son keşidesinde onar bin liralık ikramiyeler Sökede nalband Emin, bakkal Saib, İzmirde Saman iskelesinde aktar Şarlo Serit, Denizli Merkez hastanesi eczacısı Hüsnü, Karabük demir fabrikasında Halil ve on beş arkadaşı, Ankarada Hacıbayramda Saadete çıkmıştır.

Şilepler bir elden idare edilecek

Münakale Vekâletince bir proje hazırlandı

Millî korunma kanununa müsteniden, fevkalâde ahvalin devam ettiği müddetçe şileplerin seyrüsefer ve idaresinin bir elden tanzimi için Münakale Vekâletince hazırlanan proje Vekiller heyetine verilmiştir.

Bu proje hakkında aldığımız malûmata göre, şilseplerin sahibi olan armatörlerin bütün hukuku baki kalmak üzere her türlü idareleri armatörlerden müntahab birkaç murahhasın da iştirak edeceği bir heyet tarafından yapılacaktır. Şilseplerin geliri tonaj üzerinden armatörlere taksim olunacaktır. Devlet Denizyolları elinde bulunan Şilepçilik şirketinden müdevver şilepler de ayni esaslara tâbi olacaktır. Bu suretle sefer kabiliyetleri olan 53 şilep bu komisyonun elinde toplanmış olacaktır.

Yeni şekil hiçbir inhisarı tazammun etmiyecek, yalnız şileplerin seferleri intizama konulmak suretile hem mevcud tonajdan daha fazla istifade temin edilmiş, hem de hiçbir vapurun ne gidiş ve ne de dönüşte boş sefer yapmaması temin olunarak navlun ücretlerinin inmesi mümkün kılınmış olacaktır. Denizyolları idaresinin vapurlarına şilepler yardımcı olacaktır. Şilepler iskelelerde kalan her türlü emtiayı alabilecektir. Bu suretle Denizyollarına inhisar ettirilmiş emtiadan şilepler de istifade edebilecektir.

İKTISAD

Bulgaristana satılan demirler

Bundan bir müddet evvel Macaristana gönderilmekte olan 1500 ton pik demir Bulgaristanda kalmıştı. Karabük demir ve çelik fabrikaları mamulâtından olan bu pik demir Bulgaristana serbest dövizle satılmıştır.

Mahlût kahveler

Kahve buhranı dolayısile bazı kahvecilerin kahvelere nohud ve fındık kabuğu karıştırdıkları görülmüştür. Bunlardan fındık kabuğunun bilhassa sıhhate muzir olması dolayısile kat'i surette men'i ve dinlemiyenlerin Adliyeye teydi edilmesi lüzumu alâkadarlara bildirilmiştir.

Dünkü ihracat

Dün şehrimizden 350,000 liralık ihracat yapılmıştır. Bu meyanda Amerikaya Basra yolu ile yaprak tütün gönderilmiştir ki, Amerikaya yapılan bu ihracata büyük bir ehemmiyet verilmektedir. Dün Almanyaya da iç fındık gönderilmiştir.

MÜTEFERRİK

Doktor Ahmed Şükrü Emet şerefine veda ziyafeti

Cerrahpaşa hastanesinde on sene süren yüksek fenni çalışmalarile temayüz etmiş ve bu hastanede modern bir asabiye servisi vücude getirmek gibi büyük bir hizmeti görülmüş olan kıymetli asabiye mütehassısı doktor Ahmed Şükrü Emetin Diyarbakır meb'usluğuna intihab edilmesi dolayisile hastane arkadaşları kendisine Taksim kazinosunda bir veda ziyafeti vermişlerdir. Bu toplantıda hastane Başhekimi doktor Esad Durusoy ile Üniversite Tıb Fakültesi profesörlerinden Neşet Ömer İrdelp, Muzaffer Esad Gençhan, Ahmed Bürhaneddin Toker, Ahmed Fahri Aral, Gülhane profesörlerinden albay Lütfi Aksu, hastane etibbasından Bahri İsmet Temizer, Orhan Remzi Kazancıgil ve diğer tanınmış doktorlarımız hazır bulunmuşlardır.

HEM NALINA MIHINA

Züğürd tesellisi

Bu sütunda, galiba, bir defa daha bahsetmiştim. Bugün gene, Tahrir Müdürü arkadaşımızın da dayanamayıp «Meğer, İtalyan zaytatı nekadarcıkmış?» diye alaylı bir başlık koyduğu İtalyan zayiat listesinin samimiyetinden ve doğruluğundan bahsetmekten kendimi alamıyorum. Bu resmi tebliğe göre, ikincikânun ayı içinde İtalyanların şimali Afrikada uğradıkları zayiatı şöyle imiş: 51 ölü, 77 yaralı, 4080 gaib. Ölülerle yaralılara aid rakamlara inanabilirsiniz. İtalyanlar, muharebe etmeden teslim olduklarına göre, Libya müstemlekesinin yıkıldığı ikincikânun ayında 128 kişilik zayiat listesi doğru olabilir. Fakat gabibler sırra kadem basarak ortadan kaybolan firariler değil de esirlerse, ancak bir şartla inanırım: 4080 rakamına bir sıfır daha ilâve ederek 40,800 yapmak suretile.

«İtalyada bir mahal» de oturanlar, Tobruğun düştüğünü bildiren resmi tebliğde verdikleri zayiatın 20,000 kişi olduğunu itiraf etmişlerdi; bunu unutmuşlar galiba...

Bingazi önündeki son muharebelere aid İtalyan tebliği, İtalyan ordusunun ağır zayiat verdiğini kabul ettikten sonra, düşmana da çok ağır zayiat verdirildiğini iftiharla ilân ve iddia ediyordu; sanki kaçmaktan İngilizlerin zayiatını görmeğe ve saymağa vakitleri varmış gibi.

Ben de haksızlık ediyorum ya, bu kadarcık bir züğürd tesellisile İtalyan milletini de avutmasınlar mı?...

Gene aynı cinsten olarak 248 numaralı İtalyan resmi tebliği,

«Yunan cephesinde, düşman mevzii mahiyetteki harekât esnasında hissolunur derecede zayiata uğramıştır.

Diyor. Düşman için «hissolunur» tabirini kullanmak garib değil mi? Bu tabiri insanlar kendileri için kullanırlar. Bir ordu düşmanın zayiatını değil, kendi zayiatını hisseder. Fakat, bir türlü Yunan mevzilerini işgal edip düşman zayiatını sayamıyan İtalyanlar, aynı zamanda çok hassas da oldukları için, işi «hesab» ile değil; «his» ile idare ediyorlar.

Bir Alman gazetesi, Libyadaki İtalyan mağlûbiyetlerinden sonra şu garib mütaleayı ileri sürüyor:

«İngilizler, her zaman ileri gideceklerini zannetmesinler; çünkü bugün şimali Afrikada cereyan eden hâdiseler bir safhadan ibaret kalacaktır. İngiliz imparatorluk kuvvetlerinin kudretine rağmen, vakti gelince, İtalyan başkumandanlığının vereceği emir üzerine İtalyanlar, bu ileri hareketini durdurmasını bileceklerdir.»

Herkesten ziyade, İtalyan milletinin beklediği bu durdurmanın vakti, acaba ne zaman gelecek? Galiba, İtalyan orduları mütareke istedikleri vakit.

Bingazi, İngiliz ordusunun bir yıldırım taarruzile zaptedilince Mısırlı karşılerimiz, İngilterenin şark orduları Başkumandanı Orgeneral Wavell'e, bir lâkab taktılar: «Sihirbaz». Hakları da yok değil. Tek Mısırlı kanı dökülmeden Mısırı bir İtalyan istilâsından kurtaran adama yaraşan unvan da «sihirbaz»dan başka bir şey olamaz.

Düşenler, yaralananlar

Tahtakalede Bozkurd hanında oturan ve hamallık yapan Konyalı Ali, Sirkeci garında vagondan telgraf direği taşırken, kazaen bu direklerden birinin üzerine düşmesi neticesi ağırca yaralanmış, Cerrahpaşa hastanesine kaldırılmıştır.

★ Kadıköyünde Hayreddinçavuş mahallesi 73 numarada oturan Kâmil, ev işine yardım etmek üzere camaşır asmak maksadile dama çıkmış, fakat çamaşırları sererken bir aralık muvazenesini kaybederek sokağa düşmüş, muhtelif yerlerinden yaralanmış. Nümune hastanesinde tedavi altına alınmıştır.

★ Beyoğlunda Nalıncıyokuşu 88 numarada oturan Yusuf, evinin duvarını tamir ederken muvazenesini kaybederek düşmüş, başından ağırca yaralanmıştır. Yusuf kazayı müteakib hastaneye kaldırılmıştır.

Matbuat balosu ayın 22 sinde

Bu senekî Basın balosu, şubatın 22 sinde Taksim kazinosu salonlarında verilecektir.

Bu münasebetle, Avrupadan yeni getirilen artistlerle fevkalâde bir varyete programı tertib edilmiştir.

Davetlilere verilmek üzere zengin kotyon ve hediyeler temin edilmiş bulunmaktadır.

O geceye mahsus olmak üzere saat 12 de intişar edecek olan Balo Gazetesi matbuatımızın en sevilmiş muharrirlerinin zarif, kıymetli yazıları ve meşhur karikatüristlerimizin resimlerile dolu olarak davetlilere dağıtılacaktır.

Kır koşusu

Eyüb Halkevinden:

Spor kolumuzun tertib ettiği dört kilometrelik kır koşusu 16/2/941 pazar günü yapılacaktır. Koşuya girmek istiyenlerin söylenen güne kadar Evimiz idare memurluğuna müracaat etmeleri lâzımdır.

Derece alanlara mükâfat verilecektir.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur

Abone şerait

	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur

Direktör

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve aynından mes'uliyet kabul olunmaz

Küçük hikâye

Rasim ve Rifat

Oyuncaklarla dolu küçük oda, beş senedenberi olduğu gibi muhafaza ediliyordu. Haftadan haftaya ihtiyar dadı Hatice kalfa dinî bir tevazu ve sükûnetle yavaşça kapıdan içeriye girer, usulca perdeleri kaldırır, mukavva kutuların tozlarını alır, sarı kadife ayı yavrusunun bacaklarını düzeltir, altı kızaklı küçük midillinin yelesini okşar, her şeyin temizlendiğine kanaat getirdikten sonra derinden içini çekerek dışarıya çıkardı.

Biraz sonra Şefika Hanım da bu minimini mabedi ziyarete gelir, fakat hiçbir şeye dokunmadan köşedeki kanepeye otururak sonsuz bir hüzün ve yeis içinde geçmiş acı günlerin hatıralarını tekrar yaşardı.

Ölümünün altmış birinci ayı akabinde bile küçük Rasimin bu evde hâlâ hâkim ve canlı telâkki edildiği her şeyden belli idi. Dış kapıya uzanan koridorun yan tarafındaki portmantoda beyaz keten şapkası, üstü lâciverd içi kırmızı yünlüden pelerini asılı duruyordu.

İhtiyar dadı Hatice kalfa vaziyetin bu şekilde devam edip gitmesinden pek te memnun değildi, Hanımının bu büyük matemini unutmasını ve tekrar hayatın zevkini, neş'esini tatmaya başlamasını istiyordu. Arasıra bahçenin ortasında toplanmış yırtık ve kuru yapraklara bakarak kendi kendine:

— Bunlar da ağaçların evlâdları sayılır, diyordu, onları büyük bir hüzün ve teessüre kapılmadan pekâlâ döküyorlar, güneş yakıyor, rüzgâr savuruyor ve toprak yiyor, yerlerine yenileri filiz verip çıkıyor...

Kadıncağız, bugün de ayni düşünceye daldığı için Rasimin oyuncak odasındaki pencereden uzun uzun bahçeye bakakalmıştı. Gittikçe kalınlaşan asma kütüğünün sağa sola, aşağıya yukarıya salıverdiği ince dallar, evin ikinci kat hizasını bile geçmişti. Şefika Hanım, bu arsız asmanın da serbestçe büyüyüp her tarafı sarmasına gene merhum oğlunun hatırasına hürmeten müsaade etmişti. Henüz ilk küçük dalının, yere dikilen değneğe dolanıp yükseldiğini gören Rasim bir gün annesine sormuştu:

— Evin üst katına kadar çıkabilir mi, acaba?

— Tabiî çıkar yavrum... Fakat seneler geçmek ister... O zamana kadar sen de koskoca delikanlı olursun cicim!.

Heyhat... Asma hakkındaki tahminler bir hakikat olmuştu ama, şiddetli bir difteri yavrucağı yedinci baharını idrak etmeden toprağın kucağına düşürmüştü.

Hatice kalfa, asmanın kökünü görebilmek için pencereden yarı beline kadar dışarıya uzanmıştı. Şimdi, demir parmaklıkların arasından sokağı da pek güzel seçiyordu. Bu bahçe, bu ev pekâlâ mes'ud insanlara yuva olabilirdi. İhtiyar kadıncağız, senelerce koynunda yatırıp annesi kadar emek verdiği Sefikanın evlendiği gün de ayni hulvaya kapılmıştı. Ne yazık ki, Yüzbaşı Haldun Beye - tayyaresinin uğradağı bir kaza neticesi - Akdenizin ücra bir kösesi meçhul bir mezar olmuştu.

Rasimin dünyaya gelişi, hanımının ıstırabını biraz teskin eder gibi olmuştu. Fakat...

Ne o, bahçe kapısının önünde bir gölge kımıldanıyordu. Küçük bir çocuk yere oturmuş, başını parmaklıkların arasından içeriye sokmuştu. Bu, tehlikeli bir vaziyetti. Yukarıdan bağıracak olsa, belki yavrucak birden korkacak, boynu acıyacak, kafası zedelenecekti. Hemen merdivenleri ikişer ikişer atlayarak aşağıya indi. Bahçeye çıktı... A... Rifatmış ayol!. Bitişik apartımanın kapıcısı Haşimin hemşerisi kimsesiz yavru.., Malta taşının gerisine düşmüş at kestanesini uzanıp almak istiyordu.

Hatice kalfa tatlı ve şefkatli bir sesle:

— Rifat, dedi, çamurlu yere oturmuşsun... Hem üstünü kirletecek.. Hem de soğuk alıp hasta olacaksın..

Rifat cevab vermedi. Başını yavaşça parmaklığın arasından çekti. Açık kahve rengi gözbebeklerini evvelâ hizmetçinin üzerine endişe ile dikti, sonra nazarlarından çekingenlik ve korku birden silindi. Bahçedeki çiçekleri, ağaçları hayret ve takdirle seyretmeğe koyuldu. Bu bakışlar, Hatice kalfanın ruhunda hiç beklemediği bir tesir uyandırdı. Bir şeye şaştığı vakit Rasimin gözleri de ayni insiyakî parıltılarla yanıp tutuşmaz mıydı?

Hatice kalfa o anda garib bir fikre, acayib bir hulyaya kapıldı. Rasimle Rifat arasındaki bu bakış benzeyişini hanımına da göstermek arzusu içinden en saf ve en şefkatli bir duygu halinde geçti. Fakat, bu ona acaba bir iyilik mi olurdu, yoksa bir fenalık mı?

Yukarıya koştu, telâş ve heyecanla dolu göğsünden cümleler kesik kesik fırlıyordu:

— Hanımefendi, Hanımefendi, dedi. kapının önünde bir çocuk var... Tıpkı Rasim... Hoş onu belki siz de bir iki defa görmüşsünüzdür ama dikkat etmemişsinizdir... Rifat... Şu kapıcı Haşimin kimsesizler yurdundan aldığı Rifat.., Annesi, babası, sizlere afiyet, Erzincan zelzelesinde merhum olmuş...

Genc kadın birdenbire titremişti:

— Deli kadın hangi Rasimden bahsediyorsun... Rifat ta kim oluyor?..

Hatice kalfa ısrar etti:

— Hanımefendiciğim, ayaklarınızı öpeyim, bir kere aşağıya gelin... Göreceksiniz!

Şefika Hanım gayriihtiyarî dadıyı takib etti. Bedbaht anne ile kimsesiz çocuk şimdi karşı karşıya idiler. Hatice kalfa ayaklarının ucuna basarak gerigeriye birkaç adım attı. Mutfağın dış tarafa doğru teskil ettiği çıkıntının arkasına gizlendi.

Şefika yavaş yavaş parmaklıklı kapıya ilerledi. Kanadı açtı, Rifat oturduğu yerden kalktı. Yumuk ellerile yırtık pantalonuna bulaşmış toz ve çamurları silmeğe çalışarak içeriye girdi. Demindenberi kaplumbağanın yavru çıkaracağı yumurtayı gözetlemesinden daha sabit ve daha mıknatıslı nazarlarla süzdüğü at kestanesine saldırdı.

Şefika Hanım sapsarı olmuştu. Evet, Hatice kalfa hiç mübalâğa etmemişti. Bu çocuk, kaybettiği oğlu Rasime çok benziyordu. Ayni bakışlar, ayni hareketler... Ve bahçede ayni koşuşlar!

Bu hatıralar genc kadının benliğinde hüzün ve teessürle beraber tuhaf bir enerji de uyandırmıştı. Küçüğün saçlarını okşayarak sordu:

— At kestanesini çok seviyorsun galiba.., Ama, tabiî oynamak için... Yoksa, biliyorsun, o yenmez!.

Rifat boynu anide çarpılmış gibi başını bir tarafa, çenesini öbür tarafa kaydırarak aşağıdan yukarı Şefika Hanıma baktı:

— Sade at kestanesini değil, diye cevab verdi asıl onun ağacını severim... gövdesine dayanıp gölgesine oturma

SON HABERLER

Siyasî İcmal

İspanya ve mihver devletleri

Bugünkü İspanyanın mihver devletlerile alâkası çok kuvvetlidir. Çünkü Franko İspanyası, Almanya ve İtalyanın yardım görerek, Alman ve İtalyan kuvvetlerine güvenerek muhaliflerine galebe çalmış ve aşağı yukarı Alman ve İtalyan rejimlerine müşabih bir rejim kurarak senelerce süren dahili harbin yaralarını sarmağa koyulmuştur.

Alman ve İtalyan nüfuzunun, İspanyada çok kuvvetli olması yüzünden İspanyanın, her devletten önce mihvere katılması da umulmakta, hatta İspanyanın dahili bir harbden çıktığını unutarak Alman ve İtalyan maceralarına iştirak etmesi beklenmekte idi.

Bu zannın en fazla kuvvetlendiği sıra, İtalyanın geçen haziranda harbe girmesine takaddüm eden sıra idi.

Çünkü İspanya da İtalya gibi Fransanın yıkılmakta olduğunu görüyor ve Almanya tarafından kazanılan bu zaferin neticelerini düşünmek mecburiyetini hissediyordu. Çünkü Fransanın yıkılmasından sonra imparatorluğunun başsız kalacağını ve bu imparatorluk eczasından hiç olmazsa bir kısmının kolaylıkla ele geçirileceğini tahmin etmek mümkündü.

Nitekim İtalya, bu şekilde düşünmüş ve güya Fransayı yıkma ameliyesine iştirak ederek imparatorluğuna varis olmayı, bilhassa mağlûbiyette Fransayı takib edeceğine inandığı İngiltererenin elinden Akdeniz hakimiyetini ve Akdeniz ülkelerinden birkaçını koparmayı tasarlamış ve o niyetle harbe girmişti.

İspanyanın da aynı şekilde düşünmesi ve hareket etmesi mümkündü. Fakat İspanya itidal ve temkinini muhafaza ederek müttefiklerle birlikte harbe girmek istemedi.

Fransanın hezimete uğramasından sonra da mihver devletleri İspanyayı harbe sokmak için uğraştılar. Bir taraftan İspanya Dahiliye Nazırı mihver merkezlerini ziyaret ettiği gibi bizzat Her Hitler de tâ İspanya hududuna kadar giderek General Franko ile konuşmuştu. O zaman anlaşıldığına göre mihver devletleri İspanyayı Cebelüttarığın üzerine yürütmek istemişler ve bunun mukabilinde ona İspanyanın Afrika imparatorluğunu genişletmek vadinde bulunmuşlardır.

General Frankonun bir sözü:

Fakat bu vadin de İspanyayı aldatmadığı görüldü.

Rivayete göre Her Hitler, General Frankoya Cebelüttarık üzerine yürüyüp bu mevkii zaptetmeyi ve İngiltereyi Akdenize girmekten menetmeyi teklif ettiği zaman General Franko:

«— Akdenizin bir değil, iki kapısı var. Siz, kapının birini kapayınız da sıra ötekine gelsin!»

Demiş ve İtalyanın ne yapacağını bekleyeceğini anlatmış.

General Franko bu sözleri söylediyse İtalyanın ne yaptığı görülmüş olduğu için onun bu defa da harbe girmek suretile İtalyaya yardımdan istinkâf edeceğine hükmetmek mümkündür. İtalya, Akdenizin öbür kapısı olan Süveyş kanalını zaptedemedikten başka bütün Afrikadaki mevcudiyetini de tehlikeye koymuştur. İtalyanın galib gelmek ümidile harekete geçtiği sırada bile, İtalyaya katılmıyan General Frankonun İtalyanın bu şekilde mağlûbiyete uğramasından sonra harbe girmeyi aklından geçirmiyeceğine hükmetmek mantık icabıdır.

O halde General Frankonun bu sırada Mussolini ile görüşmek üzere seyahate çıkmasının sebebi ne olabilir?

Tahminler:

Bu yolda birçok tahminler ileri sürülüyor: İspanyadan harbe girmek suretile yardım dilemek, İtalyanın Trablusgarbda kalan ordusunu teslim olmaktan korumak için bu ordunun Trablusgarbdan İspanyaya naklini temin etmek, General Franko ile Peten arasındaki şahsî dostluktan istifade ederek General Weygand'ın bir takım şartlar için de İtalyaya yardım etmesini, hiç olmazsa General Weygand'ın da bir taraftan Trablusgarb üzerine yürümemesini temin edecek bir İtalyan - Fransız anlaşması yapmak, İtalya ile İngiltere arasında münferid bir sulh için tavassut etmek, bu tahminler arasında yer tutmaktadır.

Fakat bütün bu tahminler içinden en zayıfı, İspanyanın harbe girmesine dair ileri sürülendir. Çünkü İspanyanın bundan böyle de sulh ve sükûnet esasına müstenid bir siyaset tutmağa devam etmesi, hayati menfaatlerinin icabları arasındadır.

Fakat mihver devletleri, dün de anlattığımız gibi, yeni bir siyasî taarruza girişmiş bulunuyorlar ve bu siyasî taarruzun hedefi, İngiltere aleyhinde harekete geçirilmesi mümkün olan her kuvveti elden geldiği derecede tazyik etmektir.

Fransa da, İspanya da, Japonya da bu yüzden tazyik edilmekte ve bütün bu devletlerin İngiltere ile mücadeleye girişmesi istenmektedir.

Fakat Fransa da, İspanya da mukavemet ettiği gibi Mister Ruzvelt, Amerikanın Pasifikte bir harbe girmesini muhtemel görmediğini söyleyerek Japonyanın Pasifikte ve Uzakşarkta yeni bir harbe girmeyi göze alamıyacağını anlatmıştır.

Elhasıl, General Frankonun Mussolini ile görüşmesinden şimdilik mühim bir inkişaf safhası beklenmemektedir.

Ömer Rıza DOĞRUL

Hava Kurumuna yardım

Vatandaşların, yurd müdafaa vasıtalarına karşı gösterdikleri yüksek alâka hergün artıyor

Ankara 12 (a.a.) — Türk Hava kurumuna yapılmakta olan yardımlar etrafında bu gün aldığımız telgraflar, Bursada Mehmed İpekçinin kuruma 1750 lira, Mehmed ve Mustafa Huzemeum 700, Mecid Özpirinç, Mustafa Toptancı altışar yüz, Çukurel Levi 400, Kâzım Koyuncu, Tahsin Sütmen, Muiz Behmeroz üçer yüz, Yusuf Akipek, Mustafa Üstünyek, Atıf, Salih Ortaklar ikişer yüz, Marko Barol 125, Hüsnü Kumsal, Mehmed Kâmil Erbi yüzer ve Nesim Navon da 150 lira vermişlerdir.

Mudanyada Hayri İpar kuruma 500, Ali Tosun 200, Aziz Unal, Cemal Sayıner yüzer, Said Ugaman, Hüsnü Çakır, Mehmed Bakkal, Hakkı ve Hasan ellişer lira, Çanakkalede bir kısım vatandaşlar teberru olarak kuruma 708 lira vermişler ve aza yazılmak suretile de 520 lira taahhüdde bulunmuşlardır.

Çerkeşte emekli öğretmen Tevhidenin vasiyeti üzerine Müfti Mustafa elile de kuruma 100 lira tevdi olunmuştur.

Cihanbeyli köyleri halkı da Hava kurumuna 736 lira, Turhal nahiye merkezi halkı da 2,800 liar teberruda bulunmuşlardır.

Bundan başka Turhalda Kâzım Sünger ve eşi, Kâzım Yüksel ve terzi Şevki de nişan yüzüklerini kuruma terkeylemişlerdir.

Askerlerimize kışlık hediye

Ankara 12 (a.a.) — Askerlerimiz için yapılan kışlık hediyelere dair aldığımız haberler, Ankaranın Polatlı kazası ve köyleri halkının ikinci defa olarak verdikleri 1,182 parça eşyaya ilâveten hediyelik eşya temini maksadile 1,616 lira vermiş olduklarını, Mamak halkının da 1,313 parça yünlü eşya verdiklerini bildirmekte idi. Küre halkı da askerlerimiz için 1472 parça eşya vermişlerdir.

Vaşingtonda siyasî bir cinayet

Gizli polis şefi olan Rus generali bir otelde öldürüldü

Vaşington 12 (a.a.) «Reuter» — Gizli polis teşkilâtının şefi addedilmekte olan General Walter Krivitsky, Vaşingtonda bir otelde ölü olarak bulunmuştur. Krivitsky'nin, Amerikadaki düşman faaliyeti hakkında tahkikata memur edilen Dies komitesile birlikte çalıştığı öğrenilmiştir.

Amerika aleyhinde sarfedilen faaliyetler hakkında kongre encümeni huzurunda 1939 da izahat verdiği sırada General Krivitsky, 1937 denberi Sovyet askerî casus teşkilâtı garb şubesi şefi bulunduğunu söylemiştir. Bilâhare Generalin, Stalinle arası bozulduğu söylenmektedir.

General Krivitsky'nın başından yaralı olduğu ve elinde bir tabanca ile bulunduğu söylenmektedir.

Cesedi üzerinde mücadele ettiğine dair bir alâmet görülmemiştir. Cesedin yanında avukatı Waldman'a hitaben yazılmış bir mektub bulunmuştur.

Bir polis hafiyesinin bildirdiğine göre Krivitsky kendisine birçok defa demiştir ki:

«— Beni öldürecekler. O zaman beni intihar etti zannetmeyiniz.»

Maamafih neşredilen tetkik beyannamesinde intihardan bahsedilmektedir.

Waldman, intihara inanmadığını söylemektedir.

Rumanyada topyekûn tevkifat

İsyana iştirak edenler muhtelif cezalara mahkûm ediliyor

Bükreş 12 (a.a.) — Stefani ajansından:

Dahilî vaziyet hakkında bir tebliğde son 24 saat zarfında memleket dahilinde sükûn hüküm sürmüş olduğu bildirilmektedir.

Bükreşte 3,428 kişi tevkif edilmiş ve bunlardan 827 kişi serbest bırakılmıştır. Eyaletlerde 4,117 kişi tevkif edilmiştir.

Bükreş askeri mahkemesi, ikincikânun sonunda isyana iştirak etmiş olan üç kişiyi 5 ilâ 7 sene ağır hizmetlere, 24 kişiyi 3 aydan 3 seneye kadar hapse mahkûm etmiştir. 3 kişi beraet etmiştir.

Yeni teşkilâtı esasiye kanunu

Bükreş 12 (a.a.) — Stefani ajansından:

İyi malûmat almakta olan mahafile göre General Antonescu, devletin yeni tişkilâtı esasiyesi hakkında bir kanun neşredecektir.

Genclik millî bir ruha sahib olacakmış

Bükreş 12 (a.a.) — Stefani ajansından:

Nazırlar Meclisi, dünkü toplantısında ezcümle gençliğin cezrî surette terbiyesini yeniden tensik etmeğe karar vermiştir. Gencler, millî ve vatanî bir ruha sahib olacak surette yetiştirileceklerdir.

İngilterede yeni sığınaklar

Londra 12 (a.a.) — Dahiliye Nazırı Morrison, Avam Kamarasında beyanatta bulunarak hava hücumlarına karşı evlerin dahilinde inşa edilecek sığınakların memnuniyeti mucib bir model üzerine büyük mikyasta inşasına başlanacağını bildirmiştir. Bombardımana uğrıyan meskenlerin sakinlerini ankaz içinde kalmak tehlisenden koruyacak olan bu sığınaklar zemin katında tesis edilecek ve iki büyük insanla iki çocuğu alabilecektir.

Urfada feyezan

Urfa 11 (Hususî) — Çevremizde fazla yağan yağmurdan Halilrahman gölü taşarak kazanın bir kısmını, çarşı ve gümrük hanı sular altında bırakmıştır. Zabıta da hâdiseye vaktinde el konularak önleme tedbirleri almış ve bu suretle hasarın büyümesine mâni olmuştur. İnsan ve hayvanca zayiat yoktur. Bazı eski binalarda küçük mikyasta hasar kaydedilmiştir.

Kızılayın seylâbzedelere yardımı

Ankara 12 (a.a.) — Kızılay umumî merkezinden bildirilmiştir:

İzmir vilâyeti dahilindeki seylâbzedelere yardım için evvelce gönderilen 2,000 lira ile 95 çadıra ilâveten 60 çadır, Menemen seylâbzedeleri için 1000 lira gönderilmiş ve Antakya seylâbzedelerine yardım için de 850 lira sarfedilmesi Antakya Kızılay şubesine bildirilmiştir.

Filadelfiya İtalyan mahallesinde büyük bir yangın

Nevyork 12 (a.a.) — Havas: Filâdelfiyanın İtalyan mahallesinde gaz borularında vuku bulan bir infilâk neticesinde büyük bir yangın zuhur etmiştir. Ankaz altından şimdiye kadar beş ölü ve 40 yaralı çıkarılmıştır. Bir çok cesedler henüz ankaz altındadır.

Chicago'da bir şimik maddeler fabrikasında da infilâk vuku bulmuş, üç kişi ölmüş ve sekiz kişi yaralanmıştır.

İrlandada

Sivil halk ve çocuklar tahliye ediliyor

Dublin 12 (a.a.) — Kadın ve çocukların tahliyesi hakkında dün akşam radyoda beyanatta bulunan de Valera şunları söylemiştir:

«— Eğer ihtiyarî tahliye usulü memnuniyet verici bir netice hasıl etmezse müstakil İrlanda hükûmeti cebir istimal edecektir.

Hükûmet, İrlanda taarruza uğradığı takdirde halkın bir kısmının çocukları ve diğer kimseleri tehlikeye koyacak ve millî müdafaa vazifesile mükellef olanların işini zorlaştıracak olan bir vaziyet almasına müsamaha edemez.»

De Valera bundan sonra, ihtiyarî hizmet sisteminin de şimdiye kadar muvaffakiyetli neticeler verdiğini söylemiş ve millî müdafaa kuvvetlerini takviye maksadile hükûmet tarafından vaki olan davete şimdiye kadar 200,000 kişinin icabet etmiş olduğunu ilâve etmiştir. Bunların büyük bir kısmı bugün mükemmel talim ve terbiye görmüş askerler sırasına girmiştir.

Mm. Kürinin hareketi

Fransa aleyhindeki propaganda Ruzveltin dahi teessüfünü mucib oldu

Lyon 12 (a.a.) — Action Française gazetesi, Vaşingtondan aldığı bir telgrafa atfen Bayan Eve Curie'nin Amerikada şiddetli bir Fransız aleyhtarlığı yapmakta olduğunu bildirmekte ve buna resmî bir cevab verilmesine mecburiyet hasıl olduğunu ilâve etmektedir. Bazi gazeteler, sözlerinin ecnebi bir devlet aleyhine tahrik mahiyetinde olması dolayısile Dahiliye Nezaretinin Bayan Curie'ye ihtarda bulunarak bu gibi hareketlere devam ettiği takdirde hudud haricine çıkarılacağının kendisine bildirildiğini yazmaktadırlar.

Ruzvelt, gazeteciler toplantısında Bayan Curie'nin noktai nazarına iştirak etmediğini söylemiş ve bu kadar meşhur bir ismin daha şerefli bir şekilde taşınmamasından dolayı müteessif bulunduğunu ilâve eylemiştir.

Toprak Ofisi müdürlüğü

Ankara 12 (Telefonla) — Toprak Mahsulleri Ofisi reisi Reşad, Ziraat Bankası meclisi idare azalığına ve yerine de vekâleten Ziraat Bankası umum müdür muavini Hulki tayin edildiler.

O halde kim bombalamış?

Vaşington 12 (a.a.) — Sudanda geçen ağustosta bir Amerikan misyonunun bulunduğu binanın bombardımanı münasebetile Amerika - nın yaptığı protestoya verdiği cevabda İtalyan hükûmeti hücumun İtalyan tayyareleri tarafından yapıldığını inkâr ederek şarkî Afrika İtalyan başkumandanlığının raporuna göre İngiliz radyosunun bahsettiği bombardımanın vuku bulmadığını bildirmiştir.

Gümüşanede zelzele

Gümüşane 12 (a.a.) — Dün sabah saat 1 de burada orta şiddette ve bir saniye devam eden bir zelzele olmuştur. Hasar yoktur.

Kısa Haberler

★ Ankara 12 (Telefonla) — Muvakkat memuriyetle başka yere gönderilen memurlara verilen avanslardan bir kısmının uzun müddet mahsubları yapılmadığı anlaşıldığından, Maliye Vekâleti bu gibi avansların derhal kapatılmalarını alâkalı dairelere bildirdi.

★ Ankara 12 (Telefonla) — İstanbul ticaret mahkemesi azalığına Emirdağı eski Müddeiumumisi Fethi Aslaner tayin edildi.

★ Ankara 12 (Telefonla) — İaşe teşkilâtına aid kadrolar İcra Vekilleri Heyetince tetkik edilmiş ve tasvib olunan kadrolar yüksek tasdika arzolunmuştur.

★ Stokholm 12 (a.a.) — Bir askeri tayyare, tecrübe uçuşu yaparken yere düşmüş ve içinde yangın çıkmıştır. Pilot, telef olmuştur. Rasıdık yapmakta olan küçük zabit, ağır surette yaralıdır.

★ Tokio 12 a.a.) — Hükûmet 1941 bütçesini neşretmiştir. Bütçe 1940 bütçesinden bir milyar 240 milyon fazla olarak 12 milyar 880 milyon yene baliğ olmaktadır.

Devlet borcları 1941 için 1940 tan 550 milyon fazlasile yedi milyar 57 milyon olarak tespit edilmiştir.

Cemiyet davaları

Lisan meselesi

Fransız lisaniyat ve içtimaiyatçısı Prof. A. Meillet'nin felsefesi

— 2 — [*]

Yazan: Ziyaeddin Fahri

Bugünlerde efkârı umumiyeyi yakından işgal etmeğe başlayan, fakat bu defa 1930 - 1940 arasında olduğu gibi politikacılığın karıştığı kötü bir zihniyetle değil, ilmin ve onunla birlikte hakiki milliyetperverliğin taleb eylediği bitaraflık ve objektiflik ile gözönüne alınan lisan meselesi hakkındaki mütalealarımızı serdetmeden önce, ilmî rehberliklerinden istifade edeceğimiz iki Avrupalı âlimin nazariye ve fikirlerinden bahsedeceğiz. Bunlardan biri birkaç sene evvel memleketimize gelmiş, lisan işlerimizle alâkadar olmuş olan Fransız lisaniyatçısı Profesör A. Meillet'dir. Diğerine gelince o da, ana dilimizin ecnebi unsurlardan temizlenmesi ve sadeleşmesi uğrunda sarfedilen faaliyetlerde daima nümune olarak gözönüne alınan almancanın tarihî inkişafını tetkik eyliyen Alman lisaniyatçısı Profesör O. Behaghel'dir. Bu iki lisaniyatçıyı bilhassa lisan müessesesini sadece lisaniyatçı olarak değil, daha ziyade tarih ve sosyoloji adesesile tetkik ettikleri için intihab ediyoruz. Nitekim bizim türkçecilik hareketile alâkadarlığımız da aynı sebebden ileri gelmektedir.

Filhakika bu iki lisaniyatçı, lisaniyatçı olduğu kadar sosyologdur da. Bunlardan A. Meillet, asrımızın başında Fransada teessüs eden «Fransız içtimaiyat mektebi» nin mensublarından olduğu gibi, gerek Fransada gerek beynelmilel ilim mahfillerinde mevzuubahs ilmî münakaşalarda daima tarihî ve sosyolojik görüşü tatbik etmiştir. Bugün kendisinin, yalnız türkçecilik vesilesile ehemmiyetli gördüğümüz birkaç mütaleasına temas edeceğiz.

Meillet, herşeyden önce lisan müessesesinin bir kısım içtimaiyatçılarca yapılan tarifini benimsiyor: Bir lisan, bütün cihazile, ferdlerin haricinde bir realiteye sahibdir. Bunu gösteren nokta, değişmesinin hiçbir ferdi müdahale ile alâkadar olmaması, istimal tarzlarından herhangi bir inhirafın içtimaî reaksiyonu icab ettirmesidir (2). Bu reaksiyon şüphesiz hukukî değildir. Cemiyet, kendi lisanile istihza eden ve düzme, uydurma, acayib heceli kelimeleri muhtelif vasıtalarla ortaya atan fantezistlere karşı ceza kanununa madde ilâve etmeği düşünmemiştir. Fakat hukukî müeyyidelerden daha keskin bir müeyyide, gülmek ve alay etmek müeyyidesi, zamanın intikamı kâfidir. Yalnız düzme kelimeler için değil, mevcud kelimelerin manalarına yapılacak müdahaleler için de bu müeyyide karşımıza çıkıyor. Hulâsa kelimelerin kendilerine mahsus hüviyetleri, uzviyetleri, bir kelime ile «can» ları vardır. Bu uzviyetler, ölürler, dirilirler, kıymet kazanırlar. Bütün bu vetireler, şuurî müdahaleler haricinde cereyan eder. Prof. Meillet bu hususta yalnız sosyolog lisaniyatçıların değil, umumiyetle lisaniyatçıların da müttefik olduğunu söylerken «La vie des mots - Kelimelerin hayatı» isimli eserin sahibi Darmesteter'i, Alman filologu Jaberg'i, «Histoire des mots - Kelimelerin tarihi» sahibi M. Bréal'i, nihayet meşhur Alman sosyologu Wundt ile Fransız ruhiyatçısı Paulhan'ı zikretmektedir. Birkaç misal: «Saoul», ilk zamanlarda «çok içki içmiş, doymuş» demek iken sonradan sadece «sarhoş» manasını aldı ve evvelki uzun mana öldü. Vif kelimesi, lâtince «Vivus - Hayat» tan nasıl ayrıldı? Keza Captif'ten Chétif nasıl çıktı? Bunların halden hale geçişi, ancak hâdiselerin ferdler dışında cereyanından sonra izah edilebilir. Fakat o kadar. Böyle bir izahtan sonra analoji tarikile biz başka kelimeler üzerinde oynayamayız. Oynadığımız takdirde -ki bu gibi fantezistler her devirde bulunur- «âmme» nin gülmesile karşılaşırız.

Prof. Meillet bundan sonra lisan hâdisesile alâkadar sosyolojinin vardığı bazı istihale tarzlarına işaret ediyor: 1) Kelimelerin maddî yapısında değişiklikler vaki olur. Meselâ eski Cermenlerde görülen manna'dan yaşıyan almanca ve ingilizceye geçen man, men, yahud homo'dan bugünkü fransızcadan izi görülen on ilâh... gibi. 2) Kelimelerin manasında değişiklikler vaki olur. Bugün père, mère kelimeleri, aynı zamanda fizyolojik manadaki baba ve anayı işaret eder. Halbuki aslında bu kelimeler hiç de o manaya gelmezdi. Meselâ Roma sitesinde çocuğu doğuran kadına ge-

netria, kadının kocasına da genitar denirdi. Keza meselâ «La plume - Kalem», kanaddan yapılan kalemler için-

di. Bugün ise kanadın yerini demir tuttuğu halde kelime devam etmektedir 3) Kelimeler, içtimaî sınıflara ve meslekl-ere göre ayrı manalar alırlar. Operation kelimesi, tababette, askerlikte, maliyede, metodolojide başka şeyler ifade eder. Lâtince Caussa, Roma hukukunda «dava», halk lâtincesinde «iş», daha sonra «şey, nesne» demekti. Hatta fransızcaya geçen bu kelime, fransızcada da muhtelif manalara gelmektedir. Fransızca «Epouse - Zevce» ün manası «sponsa - müsaade edilmiş» dır. Çünkü pederşahi ailede baba, kıza müsaade edecek ev evlenme merasiminde bu kelimeyi telâffuz eyliyecekti. Halbuki bugün büsbütün başka mana ifade etmektedir. Bir gazete sütunu için lüzumsuz olan bu misalleri ve izahları fazla uzatmağa lüzum görmüyoruz. Gerek bu istihale vetireleri, gerek diğer bir çokları, ancak hâdisenin vücudünden sonra lisaniyat ilmince meydana konulabilir (3)

Prof. Meillet'nin, lisaniyatçılarca istikraz ismi verilen hâdise hakkındaki mütaleası, türkçecilikten sık sık bahsedilen bir günde, gözönüne alınmağa değer. Ona göre istikraz, yani yabancı lisanlardan kelime alma hâdisesi, kendiliğinden, tabiî bir vetireye sahibdir. Lâtince «cacus - kör» den Fransızlar «cécité - körlük» ü istikraz etmişlerdir. Diğer taraftan «kör» için ayrı bir «Aveugle» kelimesi var. Niçin? Fransızcada «Chemin de fer» varken son zamanlarda bu kelimeye aid italyanca ferroviaire sıfatı istikraz edilmiş, fakat «ferrovia - demiryolu» na lâkayd kalınmıştır. Niçin? Anglo - Saksonlar, bir çok hayvanların isimlerini cermenceden, bu hayvanların etlerinin isimlerini ise fransızcadan istikraz ettiler. Niçin? Lisaniyatçı bu gibi istikrazları sadece kaydetmek, tarihî ve sosyal sebeblerini göstermekle mükellefdir. Bunlar karşısında ne bir isyana, ne de fantezist teşebbüslere girişmeğe lüzum yoktur. Bazan cemiyetin yukarı tabakalarınca ecnebi dillerden yapılan istikrazlar, bu sınıfların bünyesindeki istihaleler neticesinde, istikraz edilen kelimelerin alt tabakalardaki mukabillerine -eğer varsa- yer vermek suretile ortadan kaybolurlar. Bu da ayrı bir meseledir. Bilhassa almancada son asırda bu vakıanın nümunelerine raslanmaktadır.

Nihayet A. Meillet'nin bizi pek yakından alâkadar eden diğer bir mütaleasına daha işaret edelim. 1918 den sonraki Avrupa nizamında yer alan küçük milletler, lisanî istiklâl davasile dikkate şayan bir hâdiseye meydan verdiler: Fabrication. Meillet bu hâdise ile yapmacılık cereyanına işaret etmektedir. Bilhassa Çekoslovakyada raslanan bu «imal, kelime yapma, uydurma» hâdisesi, lisaniyatçı için, tıpkı üç ayaklı, altı parmaklı doğan bir çocuk karşısında biyoloji âliminin duyduğu hayrete benzer bir afallaşmaya vesile olmaktan başka bir şeye yaramaz. Profesör şöyle diyor: «Elimizde bulunan bütün vakıalar, bir milletin lisanının tamamile tarihî arızalardan mütevellid tesadüfî unsurlar tarafından vücude getirildiğini göstermekte ittifak etmektedir (4).»

İşte «Münakaşalarımız» isimli risale münasebetile ortaya atılan lisan davasındaki mülâhazalarımıza desteklik edecek beynelmilel bir otoritenin yalnız bizi alâkadar eden mütaleaları bundan ibarettir. Bir başka musahabede gene beynelmilel lisaniyat otoritesi olan Alman Profesör Otto Behaghel'in ayni surette bizi alâkadar edecek mütalealarına işaret ettikten sonra asıl mevzuumuza avdet etmek fırsatını elde edeceğiz.

Ziyaeddin FAHRİ

(1) Birinci makale 4-2-941 tarihli sayımızdadır.

(2) Bk. A. Meillet: Comment les mots changent de sens, Sf. 5. Bu etüd «Année sociologique, C. 1905 te çıkmıştır.

(3) Bk. Ayni eser, Sf. 24.

(4) Bk. A. Meillet: Fransız Ansiklopedisi, Paris, 1938, Lisan maddesi, Sf. 9: «Tous les faits particuliers qu' on possède concordent pour montrer que le vocabulaire est fait d'éléments fortuits provenant tout entiers d'accidents historiques.»

(*) İlk yazı 6 şubat tarihili nüshamızda çıkmıştır.

Hadiseler Arasında FELEK

Görünmeyen adam

Dehşetli şey!

Odanın kapısı kendi kendine açılıp kapanıyor. Karşımızdaki koltuk yerinden kalkıp şöyle bir kenara geliyor ve oturulacak yeri çöküyor. Masanın üzerindeki gazetenin kendi kendine havaya kalkıp, birisi okuyormuş gibi büküldükten sonra, muallâkta durduğunu görüyorsunuz.

Nihayet kutudan ayrılan bir sigara koltuğun üzerinde boşlukta dururken kibrit kutusunun kendiliğinden açılıp içinden çıkan kibritle sigaranın -daima kendi kendine- yandığını görerek dehşetten saçlarınız diken diken oluyor.

İşte Görünmez Adam eserinden sahneler!..

Meşhur İngiliz muharriri Wels'in bir eserinden çekilmiş olan bu isimde bir filmi Beyoğlu sinemalarından birinde seyrettim.

Kitabı yazan adamın eserde güttüğü gaye ile, onu filme çekenlerin ekranda yaptıkları tesir birbirinin aynı değil.

Wels, görünmeden yaşayan bir adamda ilk vehlede mevcud sanılan birçok üstünlüklerin hakikatte bir felâket olduğunu izah etmek istemiş. Filme çekenler ise, bir takım eşyanın kendi kendine hareket etmesi gibi, ancak sinema tekniğinin terakkisini gösteren sahneler yaratmışlardır. Bunlardan muharririn fikri, bana çok daha mülâyim geldi.

Hangimiz tahammül edebiliriz; görünmeden yaşamaya?

Görünmek ve görülmek, beğenilmek, belki beğenilmemek, muhabbet veya kin kazanmak beşeriyetin ihtiyaclarındandır. Wels eserini bir kimya fantezisine istinad ettirir; bir biyolog, bulduğu bir seromu damarlara şiringa ederek insanı görünmez hale getirir; fakat bu seromun panzehirini yani insanı görünür hale avdet ettirecek olan devasını bulamadığından dolayı görünmez adam çıldırır ve o zaman beşeriyetin başına belâ olur.

Bu bir semboldür. Tarihte ve hâzırda bir kısım insanlar vardır ki cemiyete yaptıkları tesir ve aldıkları menzili uzak tedbirlerin beklendiği neticeleri vermemesi yüzünden görünmemeye başlarlar. Cemiyete karşı görünmeye yüzleri kalmaz.

Bir vakitler her geçtiği yerde, her göründüğü balkonda ve her bulunduğu toplantıda peşinden akan bir alkış şelâlesinin gaşyedici çağlayışile mestolan bazılar, şimdi Wels'in yazdığı senaryodaki görünmez adam gibi yalnız izlerile mevcudiyetleri hissedilir, görünmez, görünemez olmaya başladılar. Görünmez adamın yakınları, son demlerinde, bir müddet bu mukaddes afete karşı sevgi ve korku arasında adı söylenemiyen bir hisle bağlı kaldıkları gibi, bu yeni görünmezler de şimdi belki aynı hislerle sarılıdırlar.

Müellife göre, görünmezlik, görünememezlik sahibinin üzerine bir belâ olarak çöktükten sonradır ki, görünmek ihtiyacı baş göstericek ve bu ihtiyac tatmin edilemedikçe şuur kaybediyor; var sanılan deha, cinnete dönüyor ve o zaman görünmez adam beşeriyetin başına bir afet kesiliyor.

Wels, yazdığı iki cildde, görünmez adamlar için iki akıbet tasavvur ediyor:

Ona göre, görünememekten ve bu yüzden elindeki fevkalbeşer kuvveti insanlığa nafi bir yolda kullanamamaktan; korkunc bir hayal ve hortlak seviyesine inmiş olmaktan dolayı görünmez adamlar mutlaka çıldırırlar.

Eserinin birinci cildinde Wels, önüne gelene saldıran ve etrafına ölüm ve dehşet saçan bir canavar haline gelince görünmez adamı öldürtüyor. İkinci cildindeki görünmez kahraman da aynı akıbete yürürken, kendine hâlâ bağlı kalan bir doktorun ona zayi ettiği kanı telâfi için normal bir adamdan naklettiği kan damarlarında cereyan edince görünmeye başlayor ve beşeriyet fevkalbeşer bir çılgından, kendisi de korkunc ve görünmez bir afet olmaktan kurtuluyor.

İlk vehlede o kadar şayanı arzu görünen, görünmez adam olmanın ne dehşetli bir musibet olduğunu Wels pek iyi izah etmiştir.

B. FELEK

Götürü vergi

Muamele vergisi kanununa ek kanunun izahnamesi

Ankara 12 (Telefonla) — Maliye Vekâleti, muamele vergisi kanununa ek kanunun nasıl tatbik edildiğine dair bir izahname hazırlamıştır. Buna göre maharrik kuvvetli 2 bevgir ve işçi sayısı müessese sahibi ile birlikte onu geçmiyen trikotaj, plâsik eşya, kundura kalıbı, ökçe, kesekâğıdı, terazi, baskül ve bunların montaj işlerini yapan sanayi müesseselerile nüfusu 30 bine kadar olan yerlerde bulunup maharrik kuvvet kullanmıyan ve işçi sayısı sahibi ile birlikte onu geçmiyen bovahaneler istedikleri takdirde götürü vergiye bağlanacaklardır.

Bir düzeltme

Dün, Türkistanlı gencler imzasile şu mektubu aldık:

«Bugünkü gazetenizin ikinci sahifesinde «Türk Kültür Birliği hakkında» başlıklı yazı altındaki izahattan yanlış malûmat vermiş zannedilerek müteessir olduk. Bizim maksadımız, iki gün evvel intişar eden gazetenizdeki resimde bulunanların Türkistanlı gencler olduğunu ve o gece de Türk Kültür Birliğinin saz heyetinin bulunmadığını tashihten ibaretti. Türk Kültür cemiyetinin mevcud olduğu ise malûmdur. Gazetenizde dercini saygılarımızla rica ederiz.»

«CUMHURİYET» İN EDEBÎ ROMANI : 56

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

Bu kararı verdiğim zaman bir an kadınlık gururum isyan eder gibi olmadı değil, fakat tereddüd etmedim. Cevdet her şeyden kıymetli ve lâzımdı. İstanbula koştum. Dediğim gibi de Cevdeti yola getirmek pek kolay olmadı. İnad ediyor, benim peşinden koştuğumu gördükçe şımarıp nazlanıyordu. Sonunda muvaffak oldum. Barıştık. Siz ne dersiniz diyin, belki yılışıklık, yüzsüzlük. Fakat neticeden ikimiz de memnunuz.

Hüseyin gülümsedi:

— İşte şimdiki genc kızın telâkkisi bu, dedi. Ufak tefek izzeti nefis meselelerine eskisi gibi aşkını feda etmiyor, sırası gelince erkeğin pesinden bile koşuyor. Saadetini kurtarmak pahasına her ne olursa yapıyor ve ben bunu pek te fena bulmuyorum.

— Benim de aynî şekilde hareket etmek istediğimi, yahud hareket edeceğimi mi sanıyorsun?

Bunu sorarken elimde olmıyarak asabileştim. Sesim biraz dik çıktı.

— Hayır, dedi. Hüseyin, herkesin karakteri ve telâkkisi başka. Böyle bir şey söylemek istemedim. Sen bunu yapabilmek için fazla mağrursun. Sonra bahsettiğim genc kızın macerası ile seninki arasında çok farklar var.

Ve birdenbire bahsi değiştirerek:

— Fakat sen bu kızarmış gözlerle nasıl otomobil kullanacaksın, diye, sordu. İkimizi otomobilde yan yana görenler, bu güzel kızı şu vicdansız adam ağlatmış olacak diye bana hiddetlenip sana acıyacaklar.

Bu şakaya ikimiz de zoraki kahkahalarla güldük.

— Artık dönelim, dedi. Merak etme hava iyice kararır. Şehre girerken büsbütün karanlık basacak. Bizi kimse görmez.

Hafif bir tereddüdden sonra ilâve ettim:

— Hareket etmeden evvel senden küçük bir ricada bulunacağım.

Meraklа:

— Nedir? dedi.

— Artık Rıza ile uğraşmıyalım.. Sebeb ne olursa olsun netice birdir. Bir kere ayrılmış bulunuyoruz. Benim için yapılacak tek şey vardır: Onun peşinden koşmaktan vaz geçerek hâdiseyi metanetle kabul etmek... Mukadderata boyun eğmeliyim?

Hüseyin; zayıf bir sesle:

— Sen bilirsin, dedi.

Fakat düşünceli görünüyordu.

— Seni de bu zoraki polis hafiyeliğinden kurtarıyorum, dedim.

Gülmeğe çalıştım. O gülmedi. Hâlâ dalgındı.

***

Biraz sonra geldiğimiz yollardan uçar gibi avdet ediyorduk.

Ninem akşam yemeğine inmedi. Gülsüme sordum.

— Biraz süt içerek yattı, dedi.

Hüseyin:

— Acaba rahatsız mı? diye, merakландı.

Ona gündüz yemekte, aramızda geçen konuşmayı anlattım.

— Şimdi her şeyi biliyor, dedim. Üzüldüğünü zannediyorum. Hastalanmasından, tekrar çarpıntıların başlamasından korkuyorum. Doktor hiç bir şeye sıkılmamasının lâzım geldiğini tekrar edip duruyordu.

Hüseyin sesini çıkarmadı.

Salonda kahvelerimizi içerken:

— Görüyor musun, dedim. Yalnız ken dim ıstırab çekmekle kalsam ne ise, başkalarının da üzülmesine sebeb oluyorum. Kendi kederim yetmiyormuş gibi şimdi ninemi düşünmeye, onun hastalığına, başına fena bir hal gelmesine sebeb olmak endişesi içinde titremeye mahkûmum. Fakat ne yapabilirdim? Rıza ile artık aramızda hiç bir şey kalmadığı halde hâlâ yarın, öbür gün evleniyoruz, diye, onu aldatmakta devam etmek daha mı doğruydu?

Hüseyin:

— Fazla üzüyorsun kendini, dedi. Bu kadarı fena, harab oluyorsun.

Faydasız, inanmadan söylenen teselli sözleri. Bunlar çare değil. Bunlar eğer o çekmekte olduğum ıstırabı, acıyı durdurabilirse.. Hüseyin sustu. O da manasız şeyler söylediğinin farkında.. Bütün tavsiyeler, nasihatler, en makul düşünceler bir kayaya çarpar gibi bana çarpıyor, tekrar sahibine dönüyorlar. Istırab sert bir zırh gibi beni çeviriyor. Her ne söyl

Serbest tenkidler

"Dinimiz,, e dair

Yazan: **Prof. Dr. Fahreddin Kerim**

Yirminci asır çocukları yarının arkeologlarına bir kül ve ankaz yığınından ibaret kazı ve inceleme mevzuları hazırlarken barış ve emniyet güneşile nurlanan ülkemizde sevinçli fikir ve ilim doğurduğu kâğıd buhranına rağmen hususi ve resmî müesseseler bize nefis cildler hediye ediyorlar. Yeni ve eski edebiyat münakaşaları, büyükler için yapılan merasim ve neşriyat, ve bunların üstünde İnönü Ansiklopedisi hazırlığı Türk bibliyografyasının harb yıllarında dahi durmadan zenginleştiğini gösterir hareketlerdir. Bu arada 1940 ın son aylarına doğru intişar eden (Dinimiz kitabı) cisim itibarile küçük ve muhtevası bakımından üzerinde çok durup düşünmek ihtiyacını hissettiren bir eserdir. 7 gün neşriyatı arasında itinalı bir şekilde basılmış olan 63 sahifelik bu kitabı Vedad Nedim Tör yazmıştır. Cemiyet bünyesinin zaaflarını iktısadî gözlükle tetkik etmek suretile yazılarına başlayan Vedad Nedim sosyal hâdiseleri psikanalizin kuvvetli neşterile teşrih etmeye muvaffak olmuş mütefekkirlerimizdendir.

O bize Kör'ünde bu yolda bir çok şeyler ifade etmiştir. Bu defa ortaya koyduğu «Dinimiz» de ise dünü objektif bir tarzda tahlil ediyor, çok derinliklere giriyor, orada ruhun âmakında yerleşmiş, kökleşmiş, mühtebes nüveleri bulup çıkarıyor, «Osmanlı Efendisi hastalıkları» adını koyduğu zaafları ne kadar kuvvetle teşrih ediyor.

Kitabın ilk sahifelerinde müellif onu ilk tanıdığımız yıllarda isminin yanında kullanmayı itiyad edindiği iktısad doktoru unvanının icablarına uyarak Mr. Morgan'la rüyaî mülâkatını ve para insan eseridir adlı yazısını koymuştur. Dünya bakımından refahın ne demek olduğunu, böyle bir refah için nasıl çalışmak lâzım geldiğini işaret ediyor. Bundan sonra hastalıklar kısmına geçiyor, ilk olarak aşağılık duygusunu almıştır. Kendine kıymet vermemek kitabdaki tipin hakikaten müzmin bir hastalığı idi. Mikromanî diye ad koyduğumuz bu hastalığa oldukça sık rastlarız. Bize bir eser hazırlayan müellif kendisinden evvel o mevzuda çalışan yerli arkadaşlarının ismini bibliyografyaya koymaktan hoşlanmaz, tez yapan araştırıcı Türk romancısına, Türk edibine kıymet vermez, bizim merhum Raşid Tahsin Hocanın kullandığı bir tâbirle Fan-Fin'li isimleri tercih eder. Doktorun şapkalısını, isimlerin frenge benziyenini tercih eden bu tip kendi soyundan yetişenleri hasbî bir kıskançlıkla kötülemekten zevk alır, kahramanları bile başka milletten intihab etmekle öbünür. Bu, ruhunun kozmopolit yapılışı ile yabancı ideolojilerin kapitülâsyonlarına kendini kaptırmış bir bedbahttan başka bir şey değildir. Yalnız Vedad eserinde bu nevi mikromaniyi Adler'in İnferiorité complex'i ile karıştırmışa benziyor. Zannederim bu husus diğer bir edibimizin de nazarı dikkatini çekmişti. Adler'in «individuelle psikolojisinde» âşikâr bir uzviyet eksikliği veya diğer bir suretle kendinde eksiklik duygusu-Sentiment d'incomplétude bir nevi münebbih rolünü oynar, kuvvetli aksiyonlar yaratır, iktidar hırsıyla büyük işler görmek ve bir şahsiyet olmak kudretini verir. Bazılarında da modern cidal nörozlara, asabiyetlere sebeb olur. Ve âdın aşağı görme yazısı bunlara raci olmadığını anlıyoruz. Onunkiler ilk tasvir ettiğimiz tarzda bir mikromanidir, kendini küçük görmek mânisidir. Bu hal hakikaten ne kadar acınacak bir haleti ruhiye ise, zıddı olan megalomani de ayni suretle bir hezeyanın ifadesidir. Kendini büyük görmek, kimseyi beğenmemek de bir belâhat veya sistematik hezeyanlı paranoyyak'ın, autosugestion'un altında zebun bir isteriğin ve yahud frengi sprile'i altında zehirlenmiş bir felci umumilinin hezeyan halidir. Türk cemiyeti ölçüsünü kaybetmiş megalomani de kendine kıymet vermiyen mikromani de mahkûm eder. «Realite» milli ve beynelmilel kıymet hükümlerine uygun eserlerle müessirlerini hürmetle yadederiz. «Dinimiz» deki içtimaî alâkasızlık ta üzerinde derin düşünme istiyen bir mevzudur. Bu günün normal adamı criterium'u sosyabilite ile ölçülür. Yani içtimaî muhite alâkası en büyük şahıstır. Vurdum duymazlar ve yahud Vedad'ın işaret ettiği gibi hayatı

İç bâde güzel sev varsa aklı şuurun
Dünya var imiş ya ki yok imiş ne umurun

Diyenler kendilerini ruhî atalete kaptırmış, inlerine çekilmiş birer vâkitsiz bunaktan başka bir şey olamazlar. Cemiyet hükümlerine kulak vermiyen, neme lâzımcı Osmanlı Efendisine yeni rejimde yeri olmaması en tabiî reaksiyondur. Destiyi kıranla, suyu getiren bir olamaz. Cemiyetin içine ve dışına kulak veren, ondan gelen akisleri duyan, fikir değirmeninden öğüden, iradesine hâkim olan nesil dileğimizdir. Bu nesil muhakemesinin salâbeti, iradesinin kuvvetile mes'uliyetten korkmaz, Yaratır, salâhiyetlerini kullanmayı bilir, dedikoduya kapılmaz, kulak vermez, hele içki ve kumara meyletmez. Bu son cümleyi Vedad ayrı ayrı tahlil etmiştir. Hele o dedikodu; işsizliğin ve hasbî kıskançlığın doğurduğu bu hastalık Osmanlı Efendisinde ne kadar kökleşmiş bir illettir.Kahvehaneler bu hastalığın mihrakıdır. Dinamik bir rejimin adımlarına ayak uydurmak için bu dedikodu yataklarını kaldırmak lâzımdır. Eser bize daha bir çok maraz'arı tanıtıyor, bunlardan tedavisi âcil olan bir hastalık da maymun iştihalılıktır. Osmanlı Efendisinin bu hastalıktan ne kadar derin bir surette mustarib olduğunu anlamak için hazinei evraktan şimdiye kadar intişar etmiş mecmualar imtiyazlarile, projelerin suretlerini çıkarmak kâfidir. Osmanlı Efendisi için tekâmüllî evolutif bir mesaî yoktur. Başlar, metodsusca bir müddet devam eder, pek çabuk bıkar ve bırakır.. Yukarıda bir nebze bahsettiğimiz megalomani, doğru söyleyenin dokuz köyden kovulması hastalıklarile cinsî muvazenesizlikler de eserde ne güzel teşrih edilmiştir. Kalın birer riya perdesi altında atılmış cinsî istek tazyik altında ne hüzün ve elemler yaratmaktadır. Hakikî aşkın, güzel ve kemal aşkının şarktaki telâkkisile Osmanlı Efendisinin müraî düşünüşü altındaki tezadı eserde büyük bir vezahatle görüyoruz. Namus telâkkisi, hayat mektebi, yarının Türkiyesi seve seve okunacak, üzerinde günlerce durup düşünülecek birer psikoloji tahlilidir. Mediko sosyal ve psikoloji kollektif cephesinden başlı başına bir zenginlik teşkil eden «Dinimiz» her münevver ve bilhassa her ana ve baba dikkatle okumalıdır. Muhterem müellifini hararetle tebrik etmeyi vazife bilirim.

Bingaziden ilk röportaj

İngilizlerin mahirane bir manevrası

Ordu, maynlenmiş şoseyi bırakarak şehri cenubdan çevirdi

Bingazide sevinç

İngiliz motörize kıtaatı, cebrî yürüyüşle 240 kilometre ileride ric'at hattını tekrar kesmişti!

Londra 12 (a.a.) — Röyter ajansının Nil ordusu nezdindeki hususî muhabiri bildiriyor:

Bingazi, tek bir silâh atmadan, beyaz bayraklı ve mitralyözlü bir otomobille ilerliyen bir İngiliz subayına teslim olmuştur.

Bütün harekât esnasında en ileri kıt'aların yanıbaşında ilerlemiş olan liva komutanı General, şehrin teslimini taleb etmek üzere bu subayı göndermiş ve biraz sonra subay, yanında şehirn belediye reisi, polis müdürü ve bir kaç Karabinyer olduğu halde dönmüştür.

Bu hal, Bingazinin teslimi demek olduğu için İngiliz İmparatorluk kuvvetleri halkın alkışları arasında şehre girmişlerdir.

Şehrin zaptile biten son safha, İngiliz İmparatorluk piyadelerinin ve takviye kıt'alarının bu memlekette müthiş hava şartları içinde yaptıkları yürüyüşün bir neticesidir.

Bu hikâyenin son faslı çarşamba akşamı başlamıştır. İtalyanlar sarp arazide bulunan başlıca yolu en büyük bir ihtimamla mayınlamış oldukları için İngiliz fırka kumandanı parlak bir askeri meharetle bütün kuvvelterin yürüyüş istikametini değiştirerek cenuba teveccüh etmiş ve Barce'yi arkada bırakarak açık bir arazide süratle 100 kilometre ilerlemiştir. Bu suretle İngiliz kuvvetleri sarp bir araziyi bir patikadan geçmiş ve Bingazinin 32 kilometre arkasında bulunan Benina tayyare meydanını işgal etmiştir. Abid dağ silsilesi boyunca yapılan bu hareket büyük bir muvaffakiyettir. Harekât esnasında yağan şiddetli bir yağmur ve yarı erimiş kar, tarlaları bir çamur denizine benzetmişti. Benina tayyare meydanı perşembe akşamı zaptedilmiştir. Kafileyi 30 kilometre arkadan takib ediyordum. Yalnız duvarları kalmış olan hangarlar, depolar ve müstahdemine mahsus binalar İngiliz hava kuvvetlerinin birbiri ardından yaptıkları hücumların neticesinde kısmen bu hale gelmişlerse de ric'at eden İtalyanlar da, kaçmadan evvel, buralarını tahrib etmişlerdir.

Şafakla beraber generalin ve Avustralya piyade kıt'alarının izi üzerinden araba ile Bingaziye girdik. Bu esnada Arablar ve sivil İtalyanlar sokaklara dökülerek kıtaatımızı alkışlıyorlardı. Şehrin kat'i surette teslim olması üzerine general, belediye reisinin belediye işlerile meşgul olmasını, polis müdürüne de polis kuvvetlerinin silâhlarını -yarak intizamı muhafaza etmesini emretmiştir.

Bir taraftan Bingazi teslim olurken İngiliz İmparatorluk motörlü kuvvetleri Trablusgarb istikametinde çekilen İtalyan kuvvetlerinin ric'at hattını kesmek için büyük bir cür'et ve sebatla susuz çölde Meşili'den cenuba sarkarak 240 kilometrelik cebrî bir yürüyüş yapmışlardır. Bütün bu manevra o kadar vaktinde yapılmıştır ki, İtalyanlar muharebe etmeğe mecbur edildikleri yere gelmeden iki saat evvel İngilizler Bingazinin cenubundaki yolda mevzi almışlardır. İngiliz hattını yarmak için İtalyanlar nevmidane iki tesebbüs yapmışlarsa da 36 saat süren şiddetli bir muharebeden sonra tamamen esir edilmişlerdir.

Muharebe esnasında ve teslimden sonra Bingazinin hali

Kahire 12 (a.a.) — Röyter ajansının Bingazi hususî muhabiri bildiriyor:

Bingazinin başlıca otellerinden birine indim. İtalyan garsonlar galiblerine hüsnü kabul göstermekten adeta sevinç duyuyorlar.

İngilizlere müstesna bir hüsnü kabul gösterilmektedir. Bingazi, şiddetini limanla Benani tayyare meydanına teksif eden İngiliz hava kuvvetlerinin bombardımanından az müteessir olmuştur.

Limanda tam isabetlerle batırılan dört vapurun ve iki torpito muhribinin direkleri görülmektedir. Maamafih halk aylardanberi şehrin her tarafında büyük bir ihtimamla inşa edilen sığınaklarda yatmıştır. Mağazaların, büroların, ve otellerin pencereleri kiremidlerle örtüdür. Umumî bahçelerin hepsinde derin sığınaklar kazılmıştır.

Bingazide ikamet eden yaşlı bir İngiliz kadını bana dedi ki:

«— Muhasara müthişti. Kıtlık oldu. 5000 kadar sivil otomobil ve otobüslerle Trablusa gittiler. Tayyare de kiralıyanlar oldu.»

Halen para meselesi görüşülmektedir. Şimdilik İtalyan lireti geçmektedir.

Haftalardanberi çamur ve toz içinde yattıktan sonra şimdi otelimin konforlu odasında bu telgrafı yazarken sivil İtalyanların bizi şayani hayret bir şekilde karşılamalarının hâlâ tesiri altındayım. Dağlar arasında yaptığımız seyahat esnasında civarda mütemadiyen beyaz bayrak sallıyan ve oralarda yerleşmiş bulunan İtalyanlara rastladık ve onlar tarafından çok dostane karşılandık.

diyor:

En meşhur bir yıldızın hususî hayatından bir yaprak olan çılgın bir aşkın kırılmaz cesaretinden meydana gelen

FRANSIZCA

Skandal Korkusu

FERNAND GRAVEY — CAROLE LOMBARD

gibi sinema dünyasının iki büyük güneşini bir araya toplıyan eşsiz bir san'at zaferidir.

Bu akşam LÂLE'de

Göreceğiniz bu film Monmartr'in esrar kaynayan barlarında başlıyan, salonların ılık köşelerinde nihayet bulan bir aşk romanı... İki yıldızın şeref destanıdır.

DİKKAT: İki büyük harb jurnalı birden: 1 — Son harb vak'aları «Türkçe Britiş Paramunt Jurnalda» 2 — İngiltere harbe nasıl hazırlanıyor? (Türkçe)

Fek az kalan numaralı yerlerinizi lûtfen evvelden kapayınız. Telefon: 43595

Senenin en nefis filmi

BU KADIN BENİMDİR

SPENCER TRACY — HEDDY LAMARR

BU AKŞAM **İPEK** Sinemasında

TÜRKÇE SÖZLÜ NÜSHASI

ORİJİNAL DİLDE **MELEK** Sinemasında

Dün akşam görülmemiş muvaffakiyetle gösterilmeğe başlanmıştır.

Kız mektebleri voleybol maçları

Kız mektebleri arasındaki voleybol maçlarına dün Eminönü Halkevi salonunda devam edilmiştir.

Erenköy lisesi takımile, Kandilli lisesi takımı arasındaki oyun çok heyecanlı olmuş ve üç set oynanmıştır.

Kandilli takımı 15-1, 4-15, 15-10 bu maçı kazanmıştır.

Cumhuriyet lisesile Işık lisesi takımı arasındaki oyun çabuk ve süratli bir şekilde 15-3, 15-2 Cumhuriyet takımının galibiyetile bitmiştir.

Mekteb takımları arasındaki maçlar

Mekteb takımları arasındaki futbol maçlarına dün Şeref sahasında devam edilmiştir. Muallim mektebi - Ticaret mektebi takımları sıfır sıfıra berabere kalmışlardır. Işık lisesi Şişli Terakkiyi 3 - 2 yenmiştir.

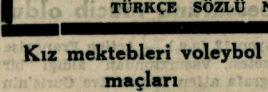

AYDA 3 LİRA TAKSİTLE

BAYANLARA MAHSUS 14 AYAR ALTIN SAATLERİN YENİ MODELLERİ GELMİŞTİR. EMSALİ GİBİ 15 SENE TEMİNATLIDIR. TAŞRADAN SİPARİŞ ETMEK İSTEYENLERE KATALOK GÖNDERİLİR. Saat Deposu: İSTANBUL, SİRKECİDE, LİMAN HANI SIRASINDA YELKENCİ HANINDA No: 8

BU AKŞAM **SARAY sinemasında**

Esrar ... Entrika ... Neş'e ... Nükte ... Umulmıyan ve beklenmiyen vak'alarla dolu ve gayet alâkabahş

BİR ADAM KAYBOLDU

Müstesna filmde en müthiş ve heyecanlı vak'alar arasında bile gülünçlü sahneler göreceksiniz. Senenin en güzel zabıta filmidir.

İlâveten: FOX JURNAL son dünya harb havadisleri

14 şubat CUMA günü akşamı ŞEHZADEBAŞI

TURAN TİYATROSUNDA

Halk san'atkârı NAŞİD — ERTUĞRUL SADİ ve HALİDE PİŞKİN birlikte 2 oyun birden

1 - KARMA KARIŞIK Vodvil 3 perde

2 - BEKÇİ YUSUF Komedi 1 perde

Telefon: 22127

Bugün SAKARYA sinemasında

Halkın ısrar ve talebleri üzerine 2 muvaffakiyetli film

MAVİ TUNA ŞARKISI

Fransızca nüshası. ROD SANDOR ve meşhur orkestrası

Seanslar: 2,30 - 5,30 - ve 8,30 da

HOLLYWOOD... HOLLYWOOD...

Fransızca sözlü film JAMES GAGNEY - EVLYN DAW

Seanslar: 4 - 7 ve 9,45 te

Bu gece (Kadıköy Süreyya) sinemasında

Sadi Tek - Halide Pişkin

TİYATROSU

(FATOŞ) Vodvil 3 perde

Halide Pişkin tarafından (MONOLOĞ)

Sadi Tek tarafından (REVÜ)

BOLU ABİDESİ

Bir ay müddetle uzatıldı

Bolu Valiliğinden:

Evvelce münakasaya konulmuş olan Bolu abidesi 6/3/941 tarihine kadar uzatılmıştır. İzahat almak ve yeni şartları öğrenmek istiyenlerin Güzel San'atlar Akademisi İdaresine müracaatleri lüzumu ilân olunur. (1070)

Teknik Okulu Satınalma Komisyonu Başkanlığından:

Beşiktaş - Yıldızda bulunan okulumuz için şartnamesine göre ve pazarlıkla sığınak yaptırılacaktır. Keşif bedeli (1778) lira (33) kuruştur. İlk teminat (133) lira (37) kuruştur. Pazarlıkla ihalesi 24/2/941 tarihine raslıyan pazartesi günü saat 14 te Gümüşsuyunda toplanacak olan Komisyonumuzda yapılacaktır. Eksiltme ve fenni şartname ve plânla diğer evrakı ve mahalli görmek üzere isteklilerin hergün Yıldızda Okulumuza ve pazarlık günü de şartnamede yazılı Belgelerile Y. Mühendis mektebine gelmeleri. (916)

İstanbul Fiat Murakabe Komisyonundan:

49 No. lu ilân

Ellerinde muhtelif eb'adda lif ve çelik tel halat bulunan toptancı ve perakendeci tüccarla hükmî ve hakikî şahısların bunların cinsini miktarını gösteren birer beyannameyi 17/2/941 pazartesi akşamına kadar Sirkeci 4 üncü Vakıf han 4 üncü katta 8 No.da Fiat Murakabe Bürosuna getirip vermeleri 29 No.lı milli korunma kararnamesinin 6 ncı maddesinin verdiği salâhiyete istinaden ilân olunur. (1056)

Acele satılık KAMYONET

2/50 tonluk az kullanılmış ve arkası çift lâstiktir. Müracaat: Beyoğlu posta kutusu 2216 M.

PROF. K. KÖMÜRCAN'ın ESERLERİ:

Ameli ve Tatbiki Kambio	35 Kr.
Yeni Muhasebe (Bilânço tatbikatlı)	122,5 »
Ticarî Muamelât ve Bankacılık	105 »
İhtisas Muhasebeleri	175 »
İktısad İlmi (Halk için)	87,5 »
Zihnî hesab kaideleri	20 »
Ticarî ve Malî hesab: 1 ci kısım	70 »
Logaritma cetvelleri (Yeni rakam)	56 »

İstanbul İKBAL Kitabevinde

ANAPİYOJEN

Dr. İHSAN SAMİ

İstreptokok, İstafilokok, Pnömokok, koli, piyosiyaniklerin yaptığı çıban, yara, akıntı ve cild hastalıklarına karşı çok tesirli taze aşıdır.

DOKTOR HORHORUNİ

Eminönü Nimet Abla gişesi karşısındaki muayenehanesinde her gün akşama kadar hastalarını tedavi eder. Telefon: 24131.

Evvelki kısımların hulâsası

(Doktor Arthur Burdon ve Oliver Porhoet, Paristeki Lüksemburg bahçesinde, öğle yemeğinden sonra, istirahat etmektedirler. Burdon, Londradan yeni gelmiştir. Kendisi meşhur bir cerrahtır ve doktor Porhoet'in eline doğmuştur. Bir avukatın kızı olan ve babasının vefatından sonra, kimsesiz ve parasız kaldığı için, hem vasiliğini yaptığı, hem de kendisine sezdirmeden bütün masraflarını deruhde ettiği nişanlısı, Mis Margaret Dauncey de o sırada Pasrite bulunduğu için, tetkikat yapmak üzere Parise gelirken, bu seyahatinde, en ziyade, onu görmek arzusu âmil olmuştur.

İki arkadaş, bahçede oturdukları sırada, önlerinden, ittiyarı bir adam geçer ve selâm verir. Doktor Porhoet'in bir kütüphanede tanıştığı bu adam Oliver Haddo isminde bir İngilizdir ve kendi ifadesine göre sihirbazdır.

Ayni gün, Arthur Burdon, nişanlısının evinde çay içmeğe gider, orada, Susie ile tanışır. Susie, çirkin bir kızdır. Vaktile Londrada öğretmenlik ettiği sırada talebesi olan Margaret, bu defa Parise geleceğini haber verince, o da onunla kalkıp gelmiştir. İkisi bir evde oturmaktadırlar. O akşam, hep birlikte, Karakedi lokantasında yemek yemeğe giderler. Sihirbaz da ayni lokantaya gelir ve bir takım küstah hareketlerde bulunur.)

Sihirbaz

YAZAN: *Somerset Maugham*

ÇEVİREN: *Hamdi Varoğlu*

5

— Bütün iskemleleri dolu görünce, yer bulmak için yegâne çare, birini tahkir etmek olacak diye düşündüm. İşte, iki iskemle boşaldı, fakirane yemeğimi rahat rahat yiyebileceğim.

Marie, listeyi getirdi, Haddo, yemeğini ısmarladı.

Margaret ve Bourdan, ona, istihfafla bakıyorlardı. Susie gurura karşı daha müsamahakâr olduğundan, bakışı mütecessisti. Haddo, iriyarı vücudile yaşlı görünmesine rağmen, genc bir adamdı. Çehre çizgileri güzel, kulakları küçüktü. Beyaz dişleri, nemli, kalın dudaklarının arasında pırıldayordu. Boynu, bir boğa boynu kadar kalındı. Kıvırcık, siyah saçları, alnında ve şakaklarında seyreliyor ve tepesinin saçsızlığı, bilhassa tıraş edilmiş hisini veriyordu.

O yemek yediği sırada, Margaret birder bire titremeğe başladı. Mukavemet edilmez bir antipati duyuyordu. Haddo, ağır ağır başını kaldırdı, Margaret, kızararak, yüzünü öteye çevirdi. Haddonun çini gözlerinde, sersemletici bir ifade vardı. Bu gözler, muvazi huzmeli iki projektör gibi hep uzağa müteveccih ve vücudlerden geçip ileriyi görür gibiydi. Bu müstehzi bakış, insanın içine üzüntü veriyordu.

Bu adamın oradaki mevcudiyeti, etrafa bir soğukluk vermişti. Fransızlar, gitmek üzere ayağa kalktılar. Warren, hâlâ, bu fazla küstahlığın tesiri altında yanında Jagson ve bir heykeltraş bulunduğu halde, sendeleyerek çıktı.

Haddo, Margaret'le Arthur'ün, Porhoet'in ve Susie'nin yanında kaldı. Gülümsedi:

— İşte, dedi, hayvanat bahçesinden başka hiç bir yerde vahşi hayvan görmemiş bir adam.

Susie, lâkayd bir eda ile:

— Ya siz, dedi, aslan avlar mısınız?

— Ooo, bundan yana, kimseden korkum yoktur. Hiç kimse, benim kadar çok aslan vurmamıştır. Belki, meşhur, aslan öldüren Fransız Jules Gerard benimle boy ölçüşebilir.

Margaret, Haddo'yu hayretle süzdü. Bourdan:

— Tevazuunuza diyecek yok, dedi.

— Sahte tevazu, fena terbiye alâmetidir. Allaha şükür, asaletim, beni bundar vareste tutuyor.

Porhoet, ona, müstehzi nazarlarla baktı:

— Haddo, bu fırsattan bilistifade, bize, nesebinin esrarını açsa, nasıl olur? Ben, kendisinin, tıpkı ölmez Cagliostro gibi, meçhul, fakat asil bir ana ve babadan dünyaya geldiğini, bir şark sarayında, gizlice büyütüldüğünü zannediyorum.

— Neseb itibarile, daha ziyade Denis Zacharie ile yahud Raymond Lulle'le kıyas edilebilirim. Dedem George Haddo, Danimarka Kraliçesi Anne'ın maiyetinde İskoçyaya gelmiştir ve kocası Birinci Jacques, İngiltere tahtına çıktığı zaman, kendisine, bugün benim hâlâ sahib bulunduğum Staffordshire arazisini vermiştir. Ailemde, İngilterenin en asil kanı vardır ve Mereston'lar, Parnaby'ler, Hollington'lar, aileme intisabı bir şeref ve iftihar vesilesi bilmişlerdir.

Arthur, barid bir eda ile:

— Bunlar, Gotha'ya bakılıp kolayca meydana çıkarılacak şeyler, dedi.

— Doğru.

Porhoet:

— Peki, dedi, ya gençliğinizi geçirdiğiniz şark sarayları, zenci köleleriniz, size ders veren sakallı şeyhler?

— Eton Üniversitesinde okudum ve 1906 da Oxford tan, çıktım.

Arthur:

— Vay! dedi, hangi kolejdensiniz?

— House'dan.

— Frank Hurrel'le beraberdiniz öyleyse.

— Saint - Luke hastanesinin şimdiki asistanı mı? En samimî arkadaşlarımdandı.

— Mektub yazarsam sizden bahsedeyim.

Susie sordu:

— O öldürdüğünüz aslanları ne yaptınız?

— Malikânem olan Skene'nin döşeme tahtalarına süs yaptım.

Haddo sözüne fasıla vererek bir yaprak sigara yaktı.

— Üstüste üç tane aslan vuran yegâne adamım ben, diye devam etti.

Arthur, lâkırdıya karıştı:

— Belâgatiniz, bu aslanları yere devirmeğe kâfi gelmeliydi.

Oliver, iskemlesine yaslandı, tokaç ellerini masanın üstüne koydu.

— Kendisile beraber avlandığım Burkhardt isminde bir Alman, bir huınma nöbetine tutulmuş, yataktan çıkmıyordu. Bir gece, öküzlerimin sesile uyandım ve yakından, aslan homurtuları işittim. Karabinamı kapıp çadırdan çıktım. Hafif bir ay ışığı vardı. Yalnızbaşıma ilerledim, çünkü yerliler hiç bir işime yaramıyacaklardı.

(Arkası var)

RADYO

Bu günkü program

8,00	Program	18,03	Cazband
8,03	Haberler	18,40	Müzik
8,18	Müzik	19,15	Konuşma
8,45	Ev kadını	19,30	Haberler
	★	19,45	İnce saz
12,30	Program	20.15	Rad. gazetesi
12.33	Küçük fasıl	20,45	Keman
12,50	Haberler	21,00	İstekler
13,05	Küçük fasıl	21,30	Konuşma
13,20	Müzik (Pl.)	21,45	Orkestra
	★	22.30	Haberler
18,00	Program	22,45	Caz (Pl.)
		23,30	Kapanış

Mevlid

Önümüzdeki 16 şubat 1941 tarihine musadif pazar günü öğle namazını müteakib Fatih camiinde merhum YAHYA ALEMDAR'ın ruhuna Mevlid: Nebevi okunacağından arzu buyuran akraba, dost ve vatandaşların teşrif buyurmaları rica olunur.

Teşekkür

Sevgili eş ve annemiz Bayan FULİK OHANYAN'ın ölümü hasebile bizzat cenaze merasimine gelen ve taziyelerile bizi teselliye koşan bilcümle akraba ve dostlarımıza ayrı ayrı teşekküre teessürümüz mâni bulunduğundan bu hususta samimî teşekkürlerimizin iblâğına sayın gazetenizin tavassutunu rica ederiz.

Eşi: Mihran Ohanyan
Bay ve Bayan Margarios Ohanya

Ölüm

Balıkpazar Maksudiye hanında Kirkor ve Artin İzmitli kardeşlerin pederleri Bay Agob İzmitli vefat etmiştir. Cenaze merasimi 13 şubat perşembe günü saat 14 te Beyoğlu Balıkpazar Ermeni kilisesinde yapılacaktır.

Konferans

Eminönü Halkevinden:

1 — Türkiye San'at Mektebleri Mezunları cemiyetinin tertib ettiği konferanslardan birincisi 14/2/941 cuma günü saat 18,30 da Lokmanhekim tarafından verilecektir. Mevzu (kış mevsiminde hastalıklar niçin çoğalıyor? Bu hastalıklara karşı yapılacak sıhhî tedbirler) dir.

2 — 17 şubat 941 pazartesi günü saat 18 de Üniversite profesörlerinden Sadreddin Celâl tarafından (halk ve terbiye) mevzuunda bir konferans verilecektir. Her iki konferansa giriş serbesttir.

***

Sarıyer Halkevinden:

16/2/941 pazar günü saat 15 te Bay Sadi Özden tarafından (terbiye) mevzulu bir konferans verilecektir. Herkes gelebilir.

Kongre

17/2/941 pazartesi günü akşamı saat 18 de Beylerbeyi Kızılay ocağının senelik kongresi Beylerbeyinde Parti binasında yapılacağından sayın azanın teşrifleri rica olunur.

***

Türkiye San'at Mektebleri Mezunları cemiyeti başkanlığından:

16/2/941 tarihinde saat 10 da Eminönü Halkevinde umumî kongre ikinci defa olarak toplanacaktır. Üyelerimizin gelmeleri rica olunur.

ŞEHİR TİYATROSU

TEPEBAŞI DRAM KISMINDA

Akşam saat 20,30 da

EMİLİA GALOTTİ

SON HAFTA

İstiklâl caddesi KOMEDİ kısmında

Gündüz saat 14 te

ÇOCUK OYUNU

Bu akşam saat 20,30 da

Kiralık Odalar

***

RAŞİD RIZA Tiyatrosu

14 şubat CUMA

Bakırköy MİLTİYADİ Sinemasında

O GECE

Piyes 3 perde

BEY ATLADI

Komedi 1 perde

***

Beyoğlu HALK sineması

BUGÜN

Matine 11 de, gece 8 de

1 — ÜÇ AHPAB ÇAVUŞLAR Türkçe

2 — ŞANGHAY YANIYOR

KARADENİZ Orman işletme

Türk Anonim şirketinden:

Şirketimizin hissedarları umumî heyeti adiyen toplantısının 8 mart 1941 cumartesi günü saat 10 da şirket merkezinde yapılması mukarrer bulunduğundan dahili nizamnamenin 24 üncü maddesi mucibince en az dört hisseye sahib olup da ictimada bulunmak istiyen hissedarların teşrifleri veya bir vekil göndermeleri ve nizamnamenin 26 ncı maddesine tevfikan hisse senedlerini içtima gününe tekaddüm eden on gün zarfında şirket veznesine tevdi ile duhuliye almaları rica ve ilân olunur. Meclisi İdare

Ruznamei müzakerat

1 — İdare meclisi raporunun okunması.

2 — Murakıb raporunun okunması.

3 — 940 takvim senesine aid bilânço, kâr ve zarar hesablarının tetkik ve tasdiki ve idare meclisinin ibrası.

4 — Müddeti hitam bulan murakıbın yenilenmesi ve ücretinin tayini.

5 — Müddetleri hitam bulan idare meclisi azalıklarına yenilerinin intihabı.